

Geschiedenis van de Sjoc

Geschreven door Max Simmelink in 2012. De hoofdstukken zijn grotendeels verschenen in Kruijnieuws 2 van 2012, het 'jubileumnummer' dat uitkwam naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van de Sjoc. Een deel van de teksten verscheen niet of slechts in ingekorte vorm in dat nummer (en de geschiedenis van Kruijnieuws verscheen in Kruijnieuws 3 van 2012), aangezien er beperkt plek was in het jubileumnummer.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Wat is vegetatiekunde?.....	3
Oprichting van de Sociologengroep	10
Het eerste decennium: een roerig tijdperk.....	13
Betekenis van de Sjocgroep voor wetenschap en natuurbescherming	16
Samenwerking met plantenwerkgroepen van andere jeugdbonden	20
Vegetatiekunde vaarwel? Metamorfose van plantensociologische werkgroep tot plantenwerkgroep	23
De naam van de S(j)o(c/k-)((iologen)groep).....	24
Geschiedenis van Kruijnieuws	27
Leden en oude sokken	34
Jubilea bij de Sjoc	37

Inleiding

De geschiedenis van Sjoc(groep) is verassend interessant! Ik ben normaal niet bijzonder geïnteresseerd in geschiedenis, maar het verleden van de Sjoc fascineert mij zodanig dat ik er lappen tekst over heb geschreven. Waarom is die geschiedenis dan zo boeiend?

De Sjoc is de oudste werkgroep van de NJN. Omdat zij al zo lang bestaat is er heel wat veranderd. Tegelijkertijd is het grappig om te zien dat sommige dilemma's de Sjoc iedere paar jaar weer bezighouden.

De Sjoc heeft tot in de jaren '90 jaar veel interessant onderzoek gedaan, dat vooral in de eerste twintig jaar van groot belang was voor de wetenschap. Het is fascinerend dat deze jongeren (de leeftijdsgrens was 23 jaar!) tot zoveel in staat waren! Het gaat hierbij vooral om plantensociologisch (=vegetatiekundig) onderzoek. Wie niet weet wat dit is (doordat hij/zij te weinig met de Sjoc is mee gegaan het afgelopen jaar) raad ik aan eerst het artikel 'Wat is vegetatiekunde?' te lezen, en dan pas de geschiedenis. Anders mis je belangrijke achtergrondkennis!

De huidige generatie Sjoccers was zich nauwelijks bewust van dit verleden, waardoor we belangrijke aspecten van onze eigen werkgroep niet begrepen. Waar komt de naam Sjoc vandaan, of waarom heet Kruijnieuws eigenlijk Kruijnieuws? (Veel NJN'ers die geen lid zijn denken trouwens dat ons blad Kruidnieuws heet). Wat is nu eigenlijk plantensociologie, waarom was het lange tijd populair en hoe komt het dat de Sjoc er mee gestopt is? Het is leuk om dat te ontdekken, dus lees dit nummer goed door!

Ik wil graag benadrukken dat de Sjocgroep echt uniek was! Voor zover ik weet bestonden er in andere landen nooit werkgroepen voor jongeren die zich op vegetatiekundig onderzoek

richtten. De plantenwerkgroepen van de christelijke jeugdbonden (thans de JNM) konden ook niet aan het niveau van de Sjocgroep tippen.

Het laatste decennium heeft de Sjoc zich nauwelijks nog bezig gehouden met vegetatiekunde, maar desondanks blijft het uitzonderlijk dat jongeren in een speciale werkgroep planten bestuderen. Veel buitenlandse jeugdbonden voor natuurstudie hebben geen afzonderlijke plantenwerkgroep, de Belgische JNM (een organisatie met ruim viermaal zoveel leden als de NJN) heeft slechts een halfdode plantenwerkgroep. De plantenwerkgroep van de Nederlandse JNM draait wel nog steeds, maar deze is erg klein en hun blad komt niet meer uit.

Ten slotte was de Sjoc altijd een gezellige, enthousiaste groep mensen. Wie zelf goede herinneringen aan zijn lidmaatschap bij de Sjoc heeft, zal wellicht benieuwd zijn naar het wel en wee van de werkgroep in andere tijden.

De stukken over de geschiedenis bieden natuurlijk geen volledig overzicht, daarvoor was mijn tijd te beperkt. Ook is de kans groot dat er enkele fouten in staan, ik was er tenslotte zelf niet bij. De stukken zullen over ca. 1,5 jaar ook op de website verschijnen, op www.sjoc.njn.nl/geschiedenis. Daar staan nu al een aantal interessante historische documenten. Als iemand fouten ontdekt of aanvullingen weet, mail die dan aan max.simmelink@wur.nl.

Wie zin heeft de geschiedenis van de Sjoc verder uit te pluizen kan naar het bestuurlijke NJN-archief (in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam, IISG; bestuurlijke documenten tot 1984) en naar de bibliotheek van de Sjoc bij mij thuis in Wageningen, waar het Kruipnieuwsarchief is gehuisvest. Er zijn trouwens ook andere bibliotheken die een Kruipnieuwsarchief hebben, bijvoorbeeld die van Wageningen Universiteit (tot 1992) en die van Natuurmonumenten.

Ik wil me graag bedanken voor de hulp van:

- Tessel Grijp, met wie ik een dag naar het IISG ben geweest;
- Nicky Lustenhouwer, voor het opnemen van oude liedjes in haar geslaagde artikel over Sjocliedjes;
- een aantal oude sokken, in het bijzonder Loekie van Tweel-Groot, die mij hielpen om de slecht gedocumenteerde recente geschiedenis te reconstrueren;
- Marga Coesèl, voor het schrijven van haar boek, dat mij noodzakelijke achtergrondkennis over de NJN leverde.

Geschiedenis Sjoc(groep)

Tijdsbalk met belangrijke gebeurtenissen binnen de Sjoc. Deze worden allen toegelicht in verschillende artikelen over de geschiedenis in dit nummer.

Wat is vegetatiekunde?

Dit hoofdstuk is speciaal geschreven voor leden die nog niet precies weten wat vegetatiekunde is. Voor experts is enkel de beschouwing 'Vegetatiekunde en de Sjoc' aan het eind van dit artikel interessant.

Vegetaties

De vegetatiekunde (= plantensociologie) houdt zich bezig met het bestuderen van vegetaties. Met een vegetatie wordt een verzameling planten bedoeld die grotendeels spontaan op een bepaalde plek groeit. Een eentonige akker met alleen aardappels beschouwen vegetatiekundigen niet als een vegetatie, maar een akker waarop veel onkruiden groeien wel, aangezien die zich spontaan hebben gevestigd. Bomen zijn in Nederland vaak aangeplant, maar vanwege de ondergroei van kruiden en mossen zijn ook geplante bossen vegetaties. Vegetatiekundigen willen begrijpen waarom bepaalde plantensoorten samen voorkomen op een specifieke plek in het landschap. Welke soorten op een bepaalde plaats kunnen groeien wordt bepaald door milieuomstandigheden. Voorbeelden zijn bodemvocht, klimaat, voedselrijkdom en zuurgraad van de bodem. Verder hebben dieren en mensen een grote invloed op de vegetatie. Door hun gedrag of gericht beheer bevoordelen ze bewust of onbewust bepaalde plantensoorten. Ten slotte is de concurrentie tussen plantensoorten erg belangrijk: op veel plekken waar de milieuomstandigheden niet al te extreem zijn kunnen erg

veel soorten groeien, maar slechts enkelen winnen de strijd om ruimte, water, licht en voedingsstoffen. Soms werken bepaalde plantensoorten ook samen (symbiose).

Veldonderzoek: vegetatieopnamen

Wanneer vegetatiekundigen (wetenschappers die vegetaties bestuderen) onderzoek doen om te achterhalen waarom bepaalde planten ergens groeien, maken ze meestal vegetatieopnamen. Bij een vegetatieopname schrijf je precies op welke plantensoorten er voorkomen in een vierkant (of een andere handige vorm). Dat vierkant noem je een proefvlak.

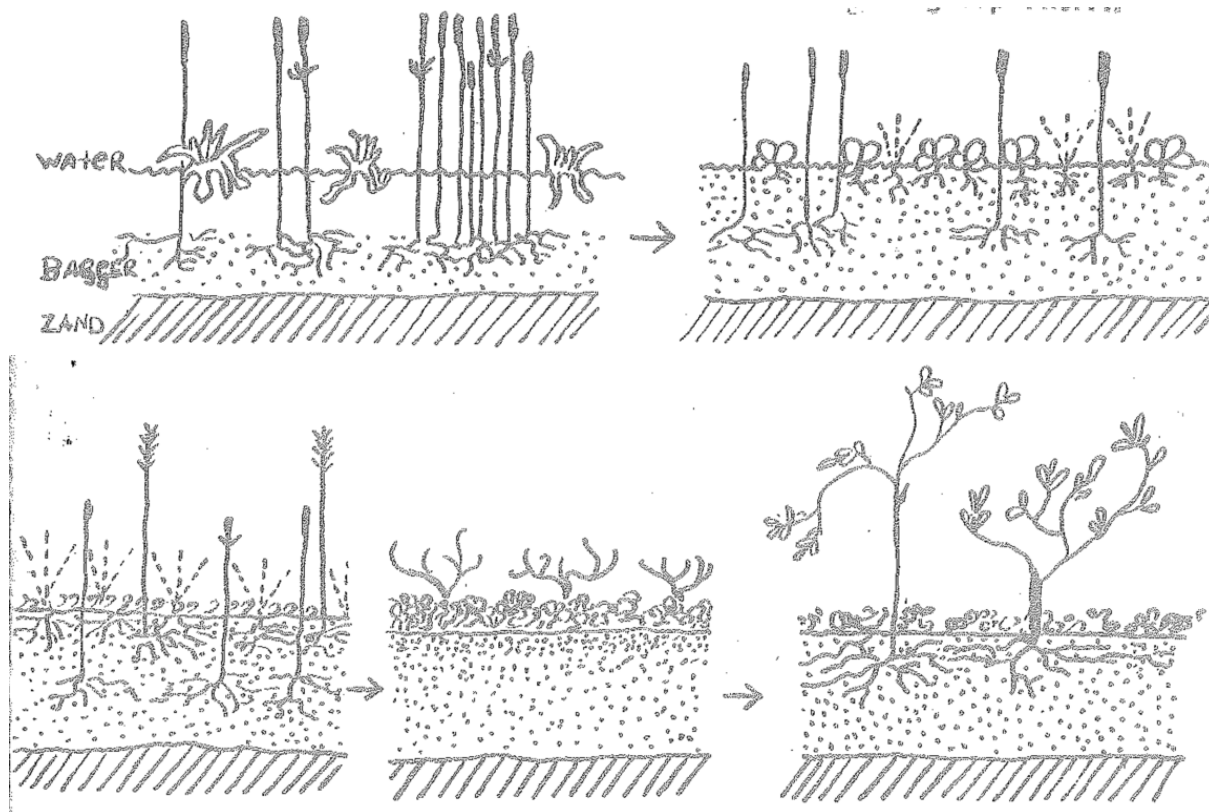
Het is erg belangrijk dat je het proefvlak op een redelijk homogene plek legt, dat wil zeggen een plaats zonder opvallende overgangen in de structuur of soortensamenstelling van de vegetatie. Zo'n opvallend overgang wijst er namelijk op dat er verschillende vegetaties in het proefvlak voorkomen. Dat komt meestal doordat de milieuomstandigheden sterk verschillen binnen het proefvlak, bijvoorbeeld een overgang van nat naar droog. Als je echter wil verklaren waarom het ene vegetatietype er groeit, moet je niet ook gegevens over een ander vegetatietype opnemen. Je kunt dan bijvoorbeeld beter één proefvlak op het natte deel leggen, en een ander proefvlak op het droge.

Het proefvlak moet groot genoeg zijn om representatief te zijn voor de vegetatie. Als je een proefvlak van 1 m² in een bos legt, zul je meestal geen enkele boom in je proefvlak aantreffen, terwijl bomen juist zo kenmerkend zijn voor een bos. Maar je moet ook geen proefvlak van een hectare (10.000 m²) leggen, want dan is de kans erg klein dat het proefvlak homogeen is en kost het maken van de opname veel te veel tijd en moeite. Voor bossen is daarom 100-500 m² gebruikelijk. In open vegetaties, zoals heiden en graslanden, heb je aan 1-50 m² genoeg om de meeste kenmerkende soorten in je proefvlak te vinden.

Bij het proefvlak schrijf je per vegetatielaag (vaak boomlaag, struiklaag, kruidlaag en moslaag) op welke soorten er voorkomen en hoeveel procent van het proefvlak iedere soort bedekt. De som van alle bedekkingen mag meer dan 100% zijn, omdat er vaak meerdere lagen blad boven elkaar hangen. Bij soorten die slechts een erg klein oppervlak bedekken noteert men vaak hoeveel individuen er ongeveer zijn. Er bestaan verschillende schalen om bedekking en aantal handig in categorieën in te delen. De bekendste is de gecombineerde schaal van Braun-Blanquet, zie het artikel "Verslag vegetatiekundige excursie Amelisweerd". Vegetatieopnamen maken is een middel om meer kennis te verkrijgen over de vegetatie, maar het is geen doel op zich. In oude nummers van *Kruipnieuws* worden wel eens excursieleiders bekritiseerd die er een sport van maken zo veel mogelijk opnamen te maken binnen korte tijd, om daarmee excursiedeelnemers te imponeren. Net als bij het 'soorten jagen' kan men dus ook bij het opnamen maken doorschieten.

Permanente kwadraten

Permanente kwadraten (PQ's) zijn vegetatieopnamen die eens in de zoveel jaar op precies dezelfde plek gedaan worden om de ontwikkeling van de vegetatie te kunnen volgen. Zo kan men de natuurlijke successie nauwkeurig beschrijven. De Sjcogroep heeft vroeger ook regelmatig PQ's bijgehouden. Op Vlieland zijn PQ's bijgehouden van 1972 tot 2000! Dat gebeurde om de paar jaar. Het laatste verslag in *Kruipnieuws* verscheen in 1996, de opnamen van 2000 lijken niet bewaard te zijn gebleven. Daarnaast waren er ook wel eens voor kortere tijd PQ's elders, bijvoorbeeld in de Eifel van 1990 tot 2000.

Door verlanding in laagveengebieden ontwikkelen plassen zich op den duur tot bossen als de mens niet ingrijpt. Dat is een voorbeeld van natuurlijke successie. Deze tekeningen verschenen op de voorpagina van *Kruipnieuws* 24-2, 1962. De Sjcgroep heeft zich in de eerste decennia vaak met verlanding beziggehouden, o.a. in Kortenhoef en de Weerribben.

Milieuvariabelen

Soms worden er in ieder proefvlak ook milieuvariabelen gemeten. Enkele variabelen kunnen direct in het veld worden gemeten, soms allen met hulp van speciale apparatuur. Voorbeelden zijn de grondwaterstand, de hoeveelheid licht die tot de bodem doordringt of de dikte van de humuslaag. Andere variabelen, zoals de voedselrijkdom en de zuurgraad van de bodem, kan men het beste meten door bodemmonsters te nemen en deze in een laboratorium te analyseren. Milieuvariabelen kunnen echter binnen het proefvlak en door het jaar heen sterk schommelen. Dat kan men oplossen door meerdere monster per proefvlak te nemen en meermaals per jaar terug te komen. Maar dat kost veel tijd en moeite.

Gelukkig bestaat er een goed alternatief. Een plantensoort staat niet zomaar ergens, maar kan alleen overleven als de milieuomstandigheden geschikt zijn. Ecologen hebben dat precies onderzocht en voor de meeste plantensoorten in Europa voor verschillende milieuvariabelen indicatiewaarden gemaakt. Het bekendste voorbeeld van indicatiewaarden zijn Ellenbergwaarden (gemaakt door de ecooloog Ellenberg). Deze geven per milieuvariabele op een schaal van 1 tot 9 aan welke eisen de plant stelt. Ellenbergwaarden bestaan onder andere voor zuurgraad (pH van de bodem), productiviteit (de hoeveelheid nutriënten in de bodem), temperatuur, bodemvocht, saliniteit (zoutgehalte van de bodem) en licht. Een voorbeeld aan de hand van de Ellenbergwaarden voor bodemvocht: Muurpeper (*Sedum acre*) groeit op droge plekken en heeft 2 als waarde, terwijl bij Watermunt (*Mentha aquatica*) de waarde 9 aanduidt dat de soort alleen op natte plekken overleeft. De kans dat je beide soorten in een homogeen proefvlak aantreft is dus vrijwel nul.

Door voor alle planten in een proefvlak de Ellenbergwaarden te bepalen en het gemiddelde uit te rekenen krijg je meestal een betrouwbare indicatie voor de waarde van de milieuvariabele.

Dit kan zelfs een beter beeld geven dan echte metingen, omdat planten er het hele jaar staan en het gehele proefvlak bedekken; alle schommelingen van de milieuvariabelen over plaats en tijd hebben dus invloed. Je kunt dus aan de hand van de plantensoorten in een proefvlak met behulp van Ellenbergwaarden verklaren waarom die plantensoorten er voorkomen. Dat is in feite een cirkelredenering, maar uit onderzoek blijkt dat het desondanks een goede methode is. Als je nauwkeurig te werk wilt gaan kun je beter zowel milieuvariabelen meten als Ellenbergwaarden gebruiken, dat is het meest betrouwbaar. In het artikel 'Profielwerkstuk: Kalkgraslanden in de Viroin' kun je een voorbeeld zien van wat je met Ellenbergwaarden kunt doen.

Plantengemeenschappen

Hoewel iedere plantensoort weer andere milieueisen heeft, blijken er in de natuur toch min of meer vaste combinaties van plantensoorten (vegetatietypen / plantengemeenschappen) te zijn. Iedereen die wel eens in de natuur komt kan dat beamen. Een leek is in staat om vegetatietypen zoals heide, grasland, loofbos, naaldbos en moeras te onderscheiden. Ook met statistiek kan men aantonen dat bepaalde combinaties van plantensoorten bijzonder vaak voorkomen, terwijl men slechts zelden overgangen tussen deze vegetatietypen aantreft. In cultuurlandschappen, die gevormd zijn door de mens, is dat nog sterker het geval dan in de natuur. Mensen hanteren namelijk harde grenzen tussen verschillende vormen van landgebruik, zoals akkerland en grasland.

Sommige plantensoorten komen slechts in één plantengemeenschap voor, en zijn dus kenmerkend voor die gemeenschap. Desondanks kunnen ze ook binnen die plantengemeenschap erg zeldzaam zijn. Deze soorten noemt men kensoorten. Constante soorten komen meestal voor in de betreffende plantengemeenschap, maar ook in andere plantengemeenschappen. Je kunt een gemeenschap dus niet met uitsluitend constante soorten op naam brengen. Een differentiërende soort komt eveneens voor in andere gemeenschappen, maar niet in bepaalde gemeenschappen waarmee de betreffende gemeenschap verward kan worden, en is wel bruikbaar bij het op naam brengen.

Het is dus mogelijk om de vegetatie in te delen in verschillende typen, die ook wel plantengemeenschappen genoemd worden. Het is echter een kwestie van smaak hoe gedetailleerd je die indeling maakt. Er bestaat voor plantengemeenschappen een hiërarchisch systeem van globale naar gedetailleerde indelingen, dat ik met voorbeelden van de indeling van heidevegetaties zal toelichten. Recente indelingen in plantengemeenschappen zijn met behulp van statistische computerprogramma's gemaakt, maar oudere indelingen zijn gebaseerd op een combinatie van veldervaring en onderzoeksresultaten.

De meest globale indeling is in klassen, daarvan onderscheiden we er 43 in Nederland. De Latijnse namen van klassen bestaan meestal uit twee constante en / of kenmerkende soorten en eindigen standaard op -etea. Heidevelden, voor de leek misschien één pot nat, kan men al indelen in twee afzonderlijke klassen. Natte heidevelden worden tot de 'klasse van de hoogveenbulten en natte heiden' gerekend. Hier is Dopheide (*Erica tetralix*) meestal dominant. Droge heidevelden behoren tot de 'klasse van de droge heiden'. De Latijnse naam, *Calluno-ulicetea*, is samengesteld uit de genusnamen van de dominante constante soort Struikheide (*Calluna vulgaris*) en de zeldzame Gaspeldoorn (*Ulex europaeus*).

Een iets gedetailleerdere indeling is in orden, in Latijn eindigend op -alia. Vaak verschilt de indeling in orden niet van de indeling in klassen, bijvoorbeeld bij de droge heiden (de orde heet *Calluno-ulicetalia*). Daarom worden de orden niet vaak gebruikt.

Wel belangrijk is de nog preciezere indeling in verbonden (Latijn: -ion). Onze droge heiden worden onderverdeeld in twee verbonden. De heidebegroeiingen die voorkomen in de kalkarme duinen worden tot het Kraaihei-verbond gerekend. De binnenlandse droge heiden hebben een andere soortensamenstelling, en behoren tot het 'verbond van Struikhei en

Kruipbrem'. De Latijnse naam *Calluno-Genistion pilosae* is weer samengesteld uit de namen van die twee soorten. Van de zeldzame kensoort Kruipbrem (*Genista pilosa*) is ook de soortnaam *pilosa* opgenomen, om verwarring met andere bremsoorten te voorkomen. De meest gedetailleerde indeling die veel gebruikt wordt is in associaties (Latijn: -etum), daarvan onderscheiden we er 228 in Nederland. Het *Calluno-Genistion pilosae* kan worden onderverdeeld in twee associaties. De algemeenste, de 'associatie van Struikhei en Stekelbrem' komt voor op de droogste droge heiden. De Latijnse naam is *Genisto anlicae-Callunetum* (Stekelbrem heet *Genista anglica* in het Latijn). Op iets vochtigere plaatsen tref je vaak Rode bosbes (*Vaccinium vitis-idaea*) en Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*) aan. Dat vegetatietype noemt men 'associatie van Struikhei en Bosbes' (*Vaccinio-Callunetum*). Sommige associatie worden zelfs onderverdeeld in sub-associaties (uitgang -etosum), maar deze worden meestal alleen lokaal gebruikt. De indeling in associaties komt wel grotendeels overeen tussen verschillende landen. Wel kan het nodig zijn de indeling na verloop van tijd te wijzigen, omdat plantengemeenschappen kunnen verdwijnen en nieuwe kunnen ontstaan. Sommige vegetatietypen kan men niet tot op de associatie nauwkeurig benoemen, omdat ze geen kensoorten op associatieniveau hebben (maar bijvoorbeeld wel op klasseniveau). Dat zijn vaak door de mens sterk verstoorde vegetaties met weinig soorten. Om ze toch een naam te geven zijn er romp- of derivaatgemeenschappen bedacht, vaak genoemd naar de dominante soort in die vegetatie (die echter geen kensoort is). Voor de droge heiden is de rompgemeenschap van Brem (*Cytisus scoparius*) een voorbeeld, een soortenarme vegetatie van heide en bremstruweel.

Foto van een Pools voorbeeld van de associatie van struikhei en stekelbrem van Wikipedia (auteur Krzysztof Ziarnik).

Wat heb je er nu aan om heidevelden in zo veel verschillende plantengemeenschappen in te delen? Iedere associatie heeft weer eigen soorten en een eigen ecologie. Bovendien zijn de associaties in het veld vaak goed herkenbaar (voor de zekerheid kan men beter vegetatieopnamen maken en de soortenlijst goed vergelijken met de beschreven soortensamenstellingen van de associaties). Daarom zijn de plantengemeenschappen een efficiënte manier om met één naam aan te geven wat voor type vegetatie je hebt, en hierover te communiceren met wetenschappers uit allerlei landen. Zo kun je ook gemakkelijk onderzoek aan hetzelfde type vegetatie uit andere regio's vinden en de kennis gebruiken voor nieuw onderzoek of beheer. Plantengemeenschappen zijn een goed uitgangspunt voor het maken van beheerplannen: per gemeenschap kun je aan de hand van wetenschappelijk onderzoek en je eigen veldervaring bepalen welk beheer nodig is om de plantensoorten te

behouden. Om een gebied nauwkeurig in plantengemeenschappen in te delen moet je wel een vegetatiekartering doen, waarbij je met behulp van vegetatieopnamen in kaart brengt hoe de verschillende vegetatietypen verspreid liggen over je terrein.

Het onderscheiden van plantengemeenschappen is echter geen doel op zich, het is een middel om kennis over de vegetatie goed te structureren. Wie zich te eenzijdig bezig houdt met de indeling in plantengemeenschappen maakt zich volgens een oud nummer van Kruijniewuws schuldig aan 'associatiefokkerij'. De grenzen tussen associaties variëren in de natuur van abrupt tot geleidelijk, een perfecte indeling is dus onmogelijk. Hieronder een parodie uit Kruijniewuws 2-4 (1940), die de soms overdreven wens naar perfecte associaties mooi weergeeft.

VERBETER DE NATUUR!

Het is bekend, dat sociologen op de mogelijkheid zinnen, om allerlei associaties, die kennelijk door mensen verpest zijn, een beetje natuurlijker te maken. Naar wij vernemen, heeft zich nu een volijverig comité van N.J.N.-ers gevormd, onder de zinspreuk: "Verbeter de Natuur". Alle leden dragen een rugzak vol zaad, van karaktersoorten, dat kwistig om zich heen strooien, zodra het landschap hun wat armoeëlig voorkomt. Een speciale stootbrigade van ouwe sokken wordt begeleid door een horde anti - den - mollen. Deze monsters zijn afgericht op de harsgeur der coniferen. Verwoed vallen zij alle dennen aan, schudden met hun klauwen aan de wortels en doen ze ter aarde storten. Tegen deze baarbaarste methoden steekt schril af het liefdewerk van enkele vrouwe-

lijke leden, Stekkies genaamd. Deze enten zichzelf op den en spar en toveren indringers om in liefelijke berken.

Overwogen wordt verder, prikkeldraadhekjes tussen de associaties te zetten, om te voorkomen, dat soorten, uit het ene gezelschap op onwettige wijze in een ander binnendringen. Zodoende zullen scherpe grenzen ontstaan met gecontroleerd grensverkeer. Dit ter bevordering van de inter-associatieve verboudering. Bijzonder selecte associaties worden geheel omgeven met een kooi van kippengaas, terwijl de aartsengel St. Franciscus Leenstaf er zich met vlammen zwaard zal opstellen.

Het lijkt geen twijfel, dat op deze wijze een ideaal sociologisch landschap zal ontstaan.

O.S.S.

Onderzoeksresultaten

Wanneer je opnamen hebt gemaakt kun je deze invoeren in een speciaal computerprogramma (Turboveg) of in Excel. Je kunt de opnamen in een nette tabel zetten met soorten verticaal en opnamen horizontaal. In het 'Verslag vegetatiekundige excursie Amelisweerd' kun je voorbeelden van tabellen vinden, maar die bevatten slechts één opname per tabel. Als je meerdere opnamen hebt kun je de tabel mooi structureren door soorten die vaak samen voorkomen onder elkaar te zetten en opnamen die op elkaar lijken naast elkaar. Door goed naar de tabel te kijken en statistische computerprogramma's te gebruiken kun je verschillende vegetatietypen onderscheiden. Door ook de gemeten milieuvariabelen en / of

Ellenbergwaarden met een computerprogramma (zoals Canoco) te analyseren, kun je ontdekken bij welke milieumomstandigheden vegetatietypen en individuele soorten voorkomen. Het kan ook zonder computer, maar dat kost veel meer tijd en moeite. Uiteindelijk kun je door vegetatiekundig onderzoek verklaren waarom de vegetatie verschilt over tijd en ruimte.

Vegetatiekunde en de Sjoc

Over dit thema valt in verschillende artikelen over de geschiedenis van de Sjoc(groep) meer te lezen. Hier wil ik kort uiteenzetten wat de leuke en minder leuke kanten van vegetatiekundig onderzoek voor de huidige Sjoc zijn.

Ik begin met een citaat van Victor Westhoff: “Niet zulke onderzoeken zelf konden het doel zijn van de N.J.N. Wel echter was voor de Bond van veel betekenis de “sociologische blik”, de aandacht en het begrip voor de wetmatige opbouw van het plantendek en zijn bepaaldheid door het milieu; het ervaren van het landschap als een zinvol geheel, tot stand gekomen door de wisselwerking van klimaat, bodem, plantengedrag en mens. Dit kan leiden tot een wezenlijke verruiming van ons inzicht in de natuur. Het maken van opnamen kan hierbij van veel waarde zijn. Ook al zullen slechts weinigen ertoe komen, deze opnamen in tabellen te verwerken - het wetenschappelijke doel - , juist het opnemen zelf leert ons, het plantendek met een scherpe blik te analyseren, dwingt ons de planten te kennen ook in niet-bloeiende toestand, als kiemplantje, als dorre stengel; het leert ons tal van bijzonderheden zien, die ons anders zouden ontgaan.” (‘Uit de Praehistorie van het kruipen’, Kruipnieuws 6-2, juni 1944).

Zelf vind ik ook dat vegetatiekundig onderzoek een meerwaarde heeft boven enkel naar plantensoorten kijken; je leert beter determineren, je kijkt scherper naar de vegetatie en door analyses te doen kun je ontdekken waarom bepaalde soorten op een bepaalde plaats groeien. Daarom zou het leuk zijn als de Sjoc weer wat vaker onderzoek zou doen.

Geduld, concentratie en doorzettingsvermogen zijn wel vereist voor het maken van vegetatieopnamen. Ook een goede soortenkennis is nodig. Ten slotte moet onderzoek worden voorbereid en de resultaten worden uitgewerkt. Tegenwoordig zijn er erg weinig jongeren die daar zin in hebben en de benodigde tijd en capaciteiten hebben. Het zou daarom niet goed zijn om de Sjoc te forceren om zoals vroeger veel hoogstaand onderzoek te doen. Het blijft belangrijk om gezellige, ontspannen excursies te doen. Veel kampdeelnemers zien op kamp gaan immers als vakantie om bij te komen van het school/studiejaar. En jonge leden moeten enthousiast gemaakt worden met laagdrempelige excursies, waarbij ze de beginselen van het determineren kunnen leren.

Maar als genoeg leden er rijp voor zijn, dan is vegetatiekundig onderzoek een leuke en leerzame bezigheid. Gelukkig zijn er genoeg experts (zowel oude sokken als experts die nooit lid waren) die bereid zijn om de Sjoc hiermee op weg te helpen.

Voor de wetenschap is er natuurlijk veel minder te ontdekken als in de beginjaren van de Sjocgroep, toen de vegetatiekunde nog in haar kinderschoenen stond. Of we zouden naar verre landen moeten reizen waar deze tak van de biologie haar intrede nog niet heeft gedaan. Desondanks blijft het voor de wetenschap altijd nuttig om onderzoek naar vegetatie te doen, als is het maar om vast te leggen hoe deze in de loop der tijd verandert.

Bronnen:

Veldgids Plantengemeenschappen van Nederland. Joop Schaminée, Karlè Sýkora, Nina Smits, Marcel Horsthuis. KNNV uitgeverij, Zeist 2010.

Reader van het vak NCP-30306 (Field Course Vegetation Science and Systems Ecology; versie 2011), dat jaarlijks in juni aan Wageningen Universiteit wordt gegeven. Auteurs vermoedelijk Karlè Sýkora, André Schaffers.

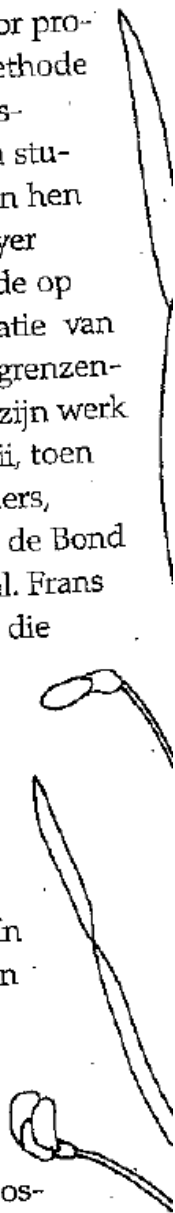
Oprichting van de Sociologengroep

De pioniers op het gebied van plantensociologie binnen de NJN waren Bert Meyer Drees, Frans Tjallingii en Jacques Meltzer. Dankzij hen groeide de aandacht voor vegetatiekunde vanaf 1935 binnen de bond. In 1937 werd de “Sociologengroep” (later Sjocgroep) opgericht, als eerste werkgroep van de NJN. Hierbij waren Victor Westhoff, Han Alta en Jacques Meltzer de leidende figuren. De oprichting vond plaats op 26/27 juni 1937 in Jeugdherberg de Karekiet te Kortenhoef.

Hieronder kun je meer lezen over de aanloop naar de oprichting, afkomstig uit “Geboorte en eerste stappen van de Sjoc”, geschreven door Victor Westhoff in 1998 in Amoeba, het tijdschrift van de NJN. Daarna een stukje over de oprichting zelf, verschenen in het artikel “Uit de Praehistorie van het kruipen”, eveneens van Victor Westhoff, uit Kruipnieuws 6-2, juni 1944. De ‘historische convocatie’ die in dat stukje genoemd wordt hebben we teruggevonden in het archief. We hebben het gescand en het is in te zien op www.sjoc.njn.nl/geschiedenis. Op die site kun je ook de bovenstaande artikelen in hun geheel vinden.

Als je het onderstaande hebt gelezen dan “Moge het je duidelijk zijn geworden dat onze Sjocgroep niet haar ontstaan dankt aan de een of andere particuliere gril, maar dat zij even organisch gegroeid is als het Eikenhaagbeukenbosch en dat zij reeds een dame met eerbiedwaardige traditie genoemd kan worden.” (Victor Westhoff in het bovengenoemde artikel uit 1944).

In het begin van de jaren dertig was de plantensociologie, tenminste in ons land, nog een jong vakgebied. De eerste dissertaties verschenen in 1926 (Wageningen) en 1928 (Utrecht), maar de toen nog slechts weinige beoefenaren van die wetenschap streefden niet naar grotere bekendheid. Dat begon te veranderen toen de plantensociologie althans aan één instelling van hoger onderwijs gedo- ceerd werd, namelijk aan de Landbouw- hogeschool in Wageningen door pro- fessor J. Jeswiet, volgens de methode van Braun-Blanquet (de "Frans- Zwitserse school"), en wel aan stu- denten in de bosbouw. Een van hen was de oud-N.J.N-er Bert Meyer Drees, die in 1936 promoveerde op het proefschrift "De bosvegetatie van de Achterhoek en enkele aangrenzen- de gebieden." Hij sprak over zijn werk met zijn vriend Frans Tjallingii, toen één van de bekendste N.J.N.ers, naderhand terecht erelid van de Bond geworden, en nog altijd vitaal. Frans raakte dadelijk geboeid door die nieuwe kijk op de planten- groei, en droeg zijn enthousiasme over op zijn jongere vrienden. Voor mij was het onderkennen en onder- scheiden van plantengezel- schappen een openbaring. In 1935 had ik het voorrecht, in het kamp van de Utrechtse Biologen Vereniging in het ons zo goed bekende Kotten de methode van vegetatie-onderzoek van bos- sen van Bert Meyer Drees persoon- lijk te leren, en kort daarop maakte ik mijn eerste opnamen, niet in Nederland, maar in Aywaille, in het

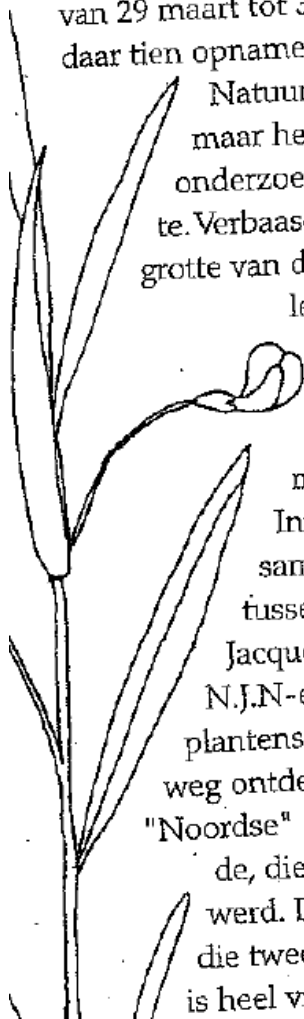
eerste buitenlandse N.J.N.kamp in Remouchamps aan de Amblève. Ik liet er geen gras over groeien, en schreef in Amoeba van oktober 1935 tot maart 1936 een vervolgartikel over "Plantengemeenschappen in het Nederlandse Bos". Daarmee was de plantensociologie in de Bond geïntroduceerd, en het sloeg meteen aan.

Gedurende 1936 werden de opnamen voortgezet, in het Gooi (waar ik woonde), in Kotten, en in het N.J.N.kamp in Denekamp. In de winter daarna waagde ik het, aan de grote voorman van de plantensociologie in ons land, dr. W.C. de Leeuw in Leiden, te vragen, of hij ons de methode van duin-onderzoek wilde bijbrengen in een kaderkampje in Petten. Tot onze verrassing ging hij daarop in, en van 29 maart tot 3 april 1937 maakten we daar tien opnamen onder zijn leiding.

Natuurlijk bloeide er toen nog maar heel weinig, wat het onderzoek extra spannend maakte. Verbaasd waren we over de grotte van de proefvlakten die onze leermeester uitzette; we

waren gewend aan 100 m² in de bossen, maar in het duin kon je ook met 1 m² volstaan.

Intussen had zich een samenwerking ontwikkeld tussen mijn iets oudere vriend Jacques Meltzer (natuurlijk ook N.J.N-er) en mij. Jacques had de plantensociologie langs andere weg ontdekt, en wel volgens de "Noordse" (Scandinavische) methode, die ook in ons land beoefend werd. De samenwerking tussen die twee richtingen van onderzoek is heel vruchtbaar gebleken, tot op

Gescand uit het jubileumnummer Kruipnieuws-Wintergroen 1987-1:

Uit het jubileumnummer van 1944:

"Na dit kamp (het paaskamp in Petten) en het reeds genoemde pinksterkamp in mook vatten Han Alta en ondergetekende het plan op, een plantesociologische werkgroep van N.J.N.-ers te stichten. De belangstelling was zoo levendig, de aanvragen om literatuur en inlichtigen waren zoo veelvuldig, de verzoeken tot het organiseren van speciale excursies zoo dringend, dat het alleszins gemotiveerd leek de naar sociologie dorstende bijeen te brengen. Weinig kan je immers als aspirant-socioloog op je eigen houtje bereiken: Het werken tezamen met meer ervarenen is althans in het begin zeer gewenscht.

Op 8 juni 1937 verscheen dan ook de historische convocatie "namens het Utrechtsche kader", die een aantal "enthousiaste plantesociologen of hen, die het hopen te worden uitnodigden tot een weekend in Kortenhoeve op 26 en 27 juni. De opkomst overtrof de verwachtingen; bijna 30 N.J.N.-ers bestormden de j.h. de Karekiet en dartelden rond in "het hol", het rietland zorgvuldig vertrappend. Onder geanimeerde discussie maakten we enkele opnamen, waarvan slechts een van de Krabbescheer-Kikkerbeet associaties bewaard is gebleven; het seriewerk van latere jaren, waarbij de excursieleider een dozijn opnamen uit zijn mouw schudde onder het bewonderend gegaap der zwijgende menigte, was ons toen gelukkig nog vreemd (die periode schijnt nu weer voorbij te zijn). De oprichtings vergadering verliep tamelijk ongeregeld en notulen zijn er ook niet van bewaard gebleven, maar ik kan toch wel zeggen dat men zich van de normen van de N.J.N. niet zoo heel veel aantrok, blijkens het aannemen der bepaling, dat ook oud N.J.N.-ers actief lid was de sociologengroep konden worden (dit schaften we echter al spoedig weer af). Er werd besloten weekends en kampen te houden, een mededelingenblaadje op te richten, publicaties uit te geven een bibliotheek te verzamelen, in de grote plaatsen het vormen van sociologische kaders, theorie-avonden en excursies te bevorderen, en zelfs een sociologisch hebarium samen te stellen. Van al die plannen is alleen het laatste bij een plan gebleven, de rest is boven verwachting tot werkelijkheid geworden! Onder de sjoc

Het eerste decennium: een roerig tijdperk

Hoewel de Sjogroep al vanaf de oprichting populair was en het ledenaantal geleidelijk toenam, verliepen de eerste jaren niet zonder inzinkingen. Driemaal was het einde nabij voor de Sjogroep. In de tussenliggende periodes ging het vaak prima en werd er veel belangrijk onderzoek gedaan.

De eerste inzinking was van eind 1938 tot eind 1939. Terwijl in de periode november 1937 tot juli 1938 vijf nummers van Kruipnieuws waren verschenen, verscheen het volgende nummer pas weer in oktober 1939. "Daarna (na de herfst van 1938, red.) werd door het bestuur niets meer gepresteerd en dreigde de sociologengroep voorgoed in te slapen. Deels waren studieredenen hiervan de oorzaak deels een kritischer houding tegenover de sociologie van

enkele bestuursleden die de geestelijke voorgang van Victor ontgroeiden ..., of die uit N.J.N oogpunt een grote hekel hadden gekregen aan het klieken en aan de mode van sommige excursieleaders, om in sneltreinvaart opnamen te maken en een groot aantal Latijnse associatienamen op te spuiten, gegapt uit Tüxens 'bijbel'." (Wim D. Margadant, Uit de Kruipperiode van het kruipen, Kruipnieuws 6-2, juni 1944).

Sjoksfeer en kliekgeest

In 1939 was er weer een daadkrachtig bestuur, dat de "stervend gewaande sociologengroep" weer tot leven bracht. In 1940 ging het prima met de sjocgroep. Er waren veel enthousiaste mensen met kennis. De sjocgroep telde al zo'n 70 leden en 10 donateurs. Victor Westhoff was eind 1939 oude sok geworden en tot 'erevoorzitter' benoemd.

Voor het eerst wordt er lyrisch over de 'sjoksfeer' geschreven (door Johan Dijk in Kruipnieuws 3-2, december 1940): "Schrijven echter wil ik over de fijne stemming, de bijzondere 'sjoksfeer', die ons samenzijn beheerste. Die 'voelbaar' was op excursie, en 's avonds, als het plegen van Sjuk niet meer de tweede band vormde, die ons tezamen bond. Het was aanwezig bij het avondwandelen, deed mee aan de volksdans, dronk sjok, en luisterde die Zondagavond onder Wil z'n luifel naar de edele liederen, uit persoonlijke bundels.

Ongevraagd mengde hij zich in de ernst onzer debatten, en bij het einde deelde hij in de weemoed, waarmee wij aan de Jankagracht Sjuklied en Bakmars zongen in 't sterrelicht, gedempt door wolken, en gefilterd door de dennen van het Kampterrein .." De sjocgroep was een echte kliek geworden, er werd zelfs een eigen vlag ontworpen.

Niet-Sjoccers waren niet allemaal enthousiast over deze hechte club. In januari 1944 schreef Wim Klinkenberg (zelf actief Sjoccer) in het artikel "De Sjocgroep en de Bond" (Kruipnieuws 6-2): "Is het wonder, dat alle mogelijke niet sjoccers alarm maakten, en de grote woorden 'bondje in de Bond' in de mond namen?! Je had die oude congressen moeten meemaken. Er ging er niet één voorbij, waar niet op sappige wijze schimpscheuten naar het hoofd der argeloze sjocwichtjes werd geslingerd, en ik moet eerlijk zijn: dikwijls waren die bezwarende termen verdiend. Verscheiden leden van de sjocgroep gingen zich als 'belangrijker' of 'beter' NJN-ers beschouwen, en zodra je dat doet, ben je beslist een slecht NJN-er." De Sjocgroep droeg een gevaar met zich mee: "door het noodzakelijkerwijs houden van eigen, gemeenschappelijke uitingen, onttrekt zij vele waardevolle leden aan afdeling en/of district." Ook de kliekgeest der sjoccers werd door velen als hinderlijk beschouwd. In 1941 kwam er vanuit afdeling Den Haag zelfs een voorstel om de Sjocgroep en andere recent ontstane werkgroepen af te schaffen, maar dat werd afgewezen. In 1941 begon de Sjocgroep met het stichten van kaders in de afdelingen, hetgeen wel als positief werd beschouwd.

In 1942 was er weer een inzinking die het voortbestaan bedreigde. Er kwam echter steun en samenwerking met de nieuwe Werkgroep voor Biosociologie van de N.N.V. (thans KNNV), waarvan Victor Westhoff voorzitter was en veel oud-leden lid werden. Deze werkgroep keek niet alleen naar de vegetatie, maar naar de hele levensgemeenschap. Het plan was om het Kruipnieuws te gaan delen, maar er kwam slechts één gezamenlijk nummer uit, daarna gingen beiden verder in een eigen blad. De Sjocgroep lijkt dus kort onder voorgang te zijn geraakt, maar ging daarna weer zelfstandig verder. Vanaf de zomer van 1943 was er weer veel enthousiasme.

Invloed van de oorlog

De oorlog belemmerde de activiteiten, zo moest men voedselbonnen meebrengen op kamp en konden kampen vaak niet doorgaan, vooral aan het eind van de oorlog. Desondanks bleef de Sjocgroep functioneren. In de zware periode juni 1944 tot september 1945 is Kruipnieuws niet verschenen.

Binnen de Sjogroep waren er zowel verzetsstrijders als sympathisanten van de Duitsers. Johan Dijk, Sjocvoorzitter van september 1939 tot eind 1941, lijkt tot de laatste groep te hebben behoord. Hij zou aanvankelijk eind 1940 bondsvoorzitter van de NJN worden. Omdat er werd getwijfeld aan zijn democratische gezindheid, koos men toch voor een andere kandidaat (Coèsèl, 1997). Johan Dijk noemt in Kruipnieuws het jaar 1940 "het eerste jaar der revolutie" en 1941 "t tweede jaar der vernieuwing". Dat wekt de indruk dat hij inderdaad positief tegen de bezetting aankeek.

In 1943 werd Hans Sturm voorzitter. Hij deed verzetswerk, en moest daarom in maart 1944 onderduiken. Daarom nam Gertie Jansen het voorzitterschap van hem over, ze was de eerste vrouwelijke voorzitter. In september 1945 verscheen bovenaan de eerste pagina van Kruipnieuws 6-3 een kort bericht: "In Maart van dit jaar werd Hans Sturm gefusilleerd. Wij kunnen niet begrijpen, dat we Hans nooit weer zullen zien. Hij was zo door en door levend, en zo'n goede vriend. We danken Hans, voor alles wat hij voor ons persoonlijk en voor de sjogroep geweest is en we zullen proberen op waardige wijze zijn werk voort te zetten."

N.J.N. SOCIOLOGENGROEP

Zeist, 7 September 1940.

Beste lui,

Aangezien de J.H. in Oosterhesselen gesloten is, kan ons weekend daar niet doorgaan. Inplaats daarvan houden we nu op 14 en 15 September een weekend bij Derk-Jan (D.J. Velthuis, Haerst P 47 L in Zwollerkerspel). Je volgt vanuit Zwolle de weg naar Meppel; na de brug over de Vecht linksaf; dan rechts; vervolgens weer linksaf; daarna de derde boerderij rechts.

De jongens kunnen slapen in de hooiberg; de meisjes kamperen op het grasveld voor het huis, bij slecht weer op de deel in het stro. 's Avonds sjok met sjok!!!! Brood mee voor 3 keer.

Vergeet niet het strookje van de convo, zowel voor Zwollerkerspel als voor Blaricum, te sturen naar Herman Passchier, waar met ingang van heden tevens het secretariaat gevestigd is.

Tot bij Derk-Jan en in Blaricum!!

HET BESTUUR.

Vanwege de oorlog was het soms moeilijk een kampplaats te vinden. In die tijd sliepen jongens en meisjes nog gescheiden.

Opnieuw dreigt de bond met opheffing

In 1945 werd na de bevrijding een zomercongres van de NJN gehouden. Het hoofdbestuur wilde de werkgroepen opheffen. Deze bestudeerden te intensief een bepaalde soortgroep, en alleen mensen met voldoende kennis mochten lid worden. Werkgroepen zouden worden vervangen door commissies, die voor iedereen toegankelijke activiteiten moesten organiseren (ook voor mensen met weinig soortenkennis). Deze zouden verantwoordelijkheid dragen tegenover de hele bond, in plaats van alleen tegenover de eigen leden, zoals werkgroepen. Er waren echter veel belangrijke NJN'ers die grote waarde hechtten aan het voortbestaan van de Sjogroep. Uiteindelijk mocht de Sjogroep als enige werkgroep blijven bestaan. Maar er kwam ook een nieuwe Botanische Commissie (later Plantencommissie), die het blad *Daar bot iets* ging uitgeven (Coèsèl, 1997).

De bestuursleden van de Sjogroep zagen ook voordelen in het bestaan van die commissie. De helft van de maar liefst 200 leden (zij met weinig kennis) werd automatisch overgeplaatst naar de Botanische commissie. (Al snel mocht trouwens iedereen lid worden van de Sjogroep.) Het commissieblad was bedoeld voor makkelijke stukken, Kruipnieuws voor stukken op hoog niveau. Men hoopte ook dat de drukkosten voor Kruipnieuws hierdoor zouden dalen. Later werd er in Kruipnieuws echter altijd negatief over de Plantencommissie geschreven. In 1946 werd er geklaagd dat de Sjogroep minder bekend was geworden en in isolement was geraakt. Maar het aantal leden en het enthousiasme nam al snel weer toe. Dit was het begin van een succesvol en stabiel tijdperk.

Overigens is de Plantencommissie in 1957 weer opgeheven, vanaf toen was de Sjogroep weer de enige groep binnen de NJN die zich op planten richtte. Vanaf de tweede helft van de jaren '50 ontstonden er ook weer andere werkgroepen. Discussies over de verhoudingen tussen werkgroepen en afdelingen/districten kwamen ook later voor, maar bedreigden nooit meer het voortbestaan van de werkgroepen. Ook in de jaren '80 waren de verhoudingen nog gespannen. In 1984 probeerde het Sjobestuur meer contact met afdelingen te leggen, o.a. door er veel excursies leiden. De goede bedoelingen werden echter door weinig NJN'ers opgemerkt. Bij veel NJN'ers leefde het vooroordeel dat werkgroepen geen interesse in afdelingen hadden.

NJN-excursie rond 1948

Betekenis van de Sjogroep voor wetenschap en natuurbescherming

Het bestaan van de Sjogroep was, zeker in de eerste twintig jaar, van grote waarde voor het onderzoek aan wilde planten en vegetatie in Nederland. Hieronder enkele citaten uit Coesèl (1997).

“In de Sjogroep zaten briljante jonge onderzoekers die een stuwende kracht uitoefenden op de ontwikkeling van de plantensociologie in Nederland en met hun publicaties in Kruipnieuws ... grote bekendheid en aanzien verwierven, ondanks het onaanzienlijke uiterlijk

van het blaadje ... Voor verschillende leden van de Sjocgroep vormde het plantensociologische onderzoek in de NJN-tijd de aanzet tot hun latere loopbaan. ... De Sjocgroep ... is altijd een van de best draaiende werkgroepen geweest en Kruipnieuws was van grote en onmiskenbare betekenis voor de ontwikkeling van de vegetatiekunde in Nederland en had ook grote invloed op het natuurbeheer”.

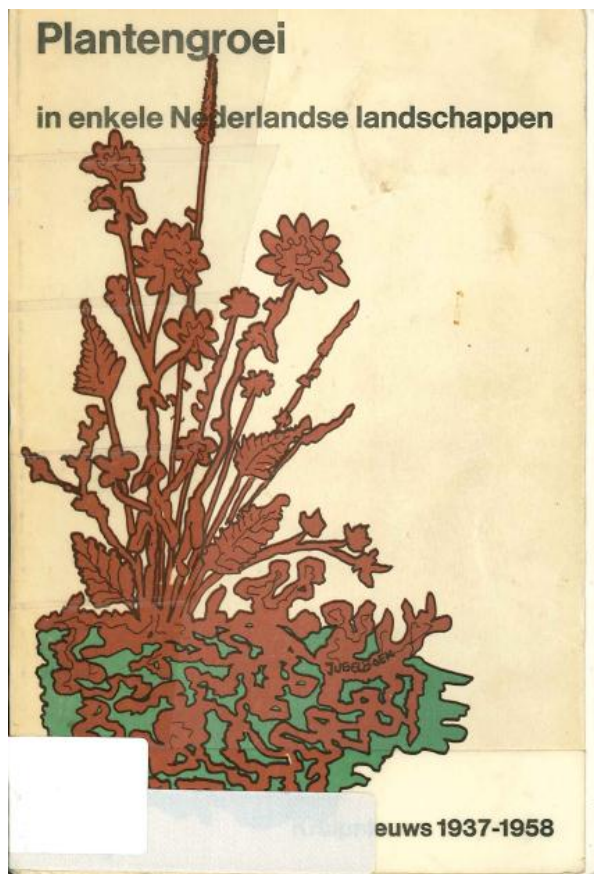
Enige nuancerings biedt het volgende citaat van Victor Westhoff uit 1947 (Kruipnieuws 9-1): “Wetenschap is geen N.J.N. werk; de betekenis van de plantensociologie voor de N.J.N.-er ligt in de eerste plaats in een sterker beleven van de schoonheid en de harmonie in de natuur en in het verkrijgen van een wat diepgaandere visie op de bouw van het landschap, voorts in het meer vertrouwd raken met de planten zelf en met hun kenmerken en eigenaardigheden in alle jaargetijden. Voor het door Wim Meyer en mij als ideaal geziene synoecologische onderzoek is naar mijn mening in de N.J.N. geen plaats.”

Wetenschappelijke relevantie van Kruipnieuws

Omdat de plantensociologie in Nederland nog een jonge wetenschap was, viel er veel te ontdekken. Er werd toen ook nog veel minder wetenschappelijk onderzoek gedaan dan tegenwoordig. Doordat de Sjocgroep degelijk onderzoek verrichtte heeft zij bijgedragen aan het leggen van de basis van de Nederlandse vegetatiekunde.

Omdat de natuurkwaliteit in Nederland in de 20^e eeuw hard achteruit is gegaan, zijn de oude artikelen uit Kruipnieuws een belangrijke bron van informatie over de oorspronkelijke samenstelling van de vegetatie. Die informatie kan bijvoorbeeld van pas komen wanneer men een natuurgebied wil herstellen naar zijn vroegere, soortenrijke toestand. Men weet dan op welke soorten men kan hopen. Vervolgens kan men maatregelen bedenken die de voor die soorten benodigde milieuomstandigheden creëren

In de periode 1951-1959 was Kruipnieuws zelfs het enige tijdschrift in Nederland waarin plantensociologische artikelen konden worden gepubliceerd (ook daarvoor waren er weinig andere opties). Botanische vakbladen hadden weinig waardering voor plantensociologie. Hierdoor werd Kruipnieuws een soort vakblad voor vegetatiekunde. Ook oude sokken en een enkele keer zelfs experts die nooit lid waren geweest schreven stukken voor Kruipnieuws. In 1955 ontstond het idee van een heruitgave van de eerste jaargangen van Kruipnieuws. Hier is jarenlang hard (en soms wat minder hard) aan gewerkt, totdat het boekwerk in 1973 eindelijk af was. Het boek heeft de titel “Plantengroei in enkele Nederlandse landschappen; twintig jaar vegetatiekundig onderzoek door leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, bloemlezing uit Kruipnieuws 1937-1958, met een inleiding door Prof. Dr. V. Westhoff.”, eindredactie Joop C. Smittenberg. Het boek bevat alle kwaliteitsartikelen uit deze bloeiperiode van de Sjocgroep, gecorrigeerd door Victor Westhoff en anderen. Dit is volgens een aantal vegetatiekundigen van de WUR (waaronder overigens opvallend weinig oud-Sjoccers) een veel geciteerd werk. Toen ik laatst op Eddy Weeda's werkkamer was, lag het boek midden op zijn bureau. Het wordt dus nog steeds gebruikt.

Voorpagina van de bloemlezing uit Kruipnieuws 1937-1958

Invloed op natuurbeheer

De Sjocgroep heeft zelfs de theorie en praktijk van natuurbeheer in Nederland beïnvloed. Voor de oorlog werden natuurgebieden alleen beschermd tegen de mens, verder werd er niet aan beheer gedaan. Na de oorlog werden geleidelijk steeds meer natuurgebieden beheerd, om bepaalde vegetatietypen te behouden. Deze waren in het verleden ontstaan doordat mensen de natuur gebruikten, bijvoorbeeld om vee te weiden, hooi te oogsten en plaggen te steken. Omdat dit traditionele beheer al eeuwenlang plaatsvond hadden zich veel soorten planten en dieren in deze vegetaties gevestigd. Door deze natuurgebieden te beschermen tegen de mens groeiden ze echter dicht met bos, waardoor alle kenmerkende soorten verdwenen. In gebieden die nog op traditionele wijze werden beheerd (omdat ze door natuurorganisaties aan boeren werden verpacht voor extra inkomsten) bleef de biodiversiteit echter hoog. Om van traditioneel landgebruik afhankelijke soorten te behouden is daarom natuurbeheer ontstaan. Dat beheer kwam in de praktijk vaak neer op voorzetting of nabootsing van het traditionele landgebruik. Die beheerde natuurgebieden worden wel eens halfnatuur genoemd, vanwege de menselijke invloed.

Deze omslag in denken, van niet ingrijpen naar actief beheren, is deels voortgekomen uit de Sjocgroep. Sjoccers kwamen veel in het veld, hadden goede soortenkennis en onderzochten de ontwikkeling van de vegetatie nauwkeurig. Zij ontdekten hoe door natuurlijke successie wateren verlanden en open natuurgebieden dichtgroeien met bomen. Veel leden vonden desondanks dat men niet mocht ingrijpen in de natuur. Maar een groep oud-leden en leden van de NJN, vooral Sjoccers, ontwikkelde de overtuiging dat beheer nodig was voor het behoud van veel vegetatietypen. Deze visie ontstond vanaf de laatste oorlogsjaren onder leiding van Victor Westhoff. “Deze NJNers brachten hun ideeën naar voren bij de rest van de jeugdbond, de NNV (thans KNNV, red.), Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en in de kringen van vakbiologen, met als gevolg dat de oude opvattingen over natuurbehoud en

natuurbeheer begonnen te wankelen. ... Mede door het werk van de oud-NJNers neemt Nederland nu een vooraanstaande plaats in op het gebied van de wetenschappelijke benadering van het natuurbehoud.” (Coesèl, 1997).

Natuurbescherming

Soms hielp het onderzoek van de Sjocgroep om aan te tonen hoe waardevol een natuurgebied was, opdat het niet werd omgezet in landbouw. Piet Kuiper mailde: “We hebben in 1958 een heel Kruipnieuwsnummer gewijd aan verlandingsvegetaties in NW-Overijssel, de Weerribben zou ontgonnen worden, maar mede door het initiatief van de sjocgroep, Jaap van Dijk (oudlid) en Victor Westhoff is die ontginning niet doorgegaan.” De Weerribben is tegenwoordig één van de meest waardevolle laagveengebieden, dus het behoud daarvan was erg belangrijk.

Sinds 1943 bestond er in de NJN een Natuurbeschermingscommissie (tot in de jaren '90 was er vaak nu eens een commissie, dan weer een werkgroep die zich met natuurbescherming bezighield). Deze hield zich directer dan de Sjocgroep bezig met acties om natuurgebieden te behouden. Het valt wel op dat veel leden van die commissie afkomstig waren uit de Sjocgroep (Coesèl, 1997). In de periode 1955-1960 was de samenwerking vrij intensief, er verschenen in die jaren minstens drie nummers van Kruipnieuws in samenwerking met de Natuurbeschermingscommissie.

Kruipende Sjoccers, jaren '60 (Coesèl, 1997)

Achteruitgang van de invloed van de Sjoc

Vanaf het eind van de jaren '50 nam het belang van de Sjocgroep voor de wetenschap af. Volgens het bestuur van 1962 had de Sjocgroep de voorgaande jaren een crisisperiode doorgemaakt, doordat zij de topwetenschap op het gebied van de vegetatiekunde niet meer kon bijbenen. Zo was in 1957 het 'Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud' (RIVON) opgericht, met een afdeling Botanie waarvan Victor Westhoff het hoofd was. Het RIVON ging veel professioneler te werk dan de Sjocgroep. Het Sjocgroepbestuur van 1962 schreef in Kruipnieuws 24-2: “Er is een tijd geweest, dat er voor Nederland baanbrekend werk werd verricht door de sjocgroepmensen. Publikaties als “dè Inleiding” en “hèt Overzicht”, die tegenwoordig klassiek heten, verschenen en werden verbeterd; publikaties in Kruipnieuws trokken de aandacht en velen die tegenwoordig tot de groten in de plantensociologie gerekend worden, begonnen in de sjocgroep naam te krijgen. Maar deze grote pioniers groeiden tenslotte als “boomlaag” boven de werkgroep uit. Aanvankelijk lieten de hoge kruinen nog flink wat licht door, en groeiden er in de beschutting heel wat nieuwe bekwame sjokkers op. Lange tijd, van direkt na de oorlog tot een vijftal jaren geleden ontstond zo een bijzonder vruchtbare wisselwerking tussen de sjocgroep en zijn “boomlaag”, maar langzamerhand groeide het woud dicht en traden voor de werkgroep

bedenklijke klimaxverschijnselen op. Veel sjokkers zagen door de bomen geen bos, en door het bos geen licht meer. En daar was niet veel kruid tegen gewassen.”

Bram Mabelis en Albert Hoekstra schreven in *Kruipnieuws* 24-1: “We moeten echter beseffen, dat onze activiteiten in de eerste plaats oefening voor onszelf zijn. Maar soms ook voor de wetenschap en zeker voor de natuurbescherming kan ons onderzoek belangrijk zijn, ... De gerichtheid van *Kruipnieuws* dient ons inziens te veranderen. Wilde *Kruipnieuws* vroeger mede aan biologen e.d. plantensociologische informatie verschaffen en deze biologen een indruk geven van het niveau van de wetenschappelijke bedrijvigheid binnen de sjocgroep, nu dient het primair een medium van de leden voor de leden en een inlichtingenbron voor leden te zijn.”

Hoewel de Sjocgroep sindsdien niet meer aan de top van de wetenschap stond, heeft zij nog veel degelijk en waardevol onderzoek verricht tot in de jaren '80, en in mindere mate in de jaren '90. De functie van kraamkamer voor experts op het gebied van planten en vegetatie bleef bestaan. Nog steeds zijn veel experts die professioneel werk doen of vrijwilliger zijn bij organisaties als PKN, BLWG, NMV en FLORON oud-leden van de Sjocgroep.

Mossen, korstmossen en paddenstoelen

Bij onderzoek en Nederlandse naamgeving van mossen en korstmossen hebben Sjocleden overigens ook een belangrijke rol gespeeld. Voor mossen begon dat al in 1935/1936, voordat de Sjocgroep werd opgericht. Voor korstmossen lijkt vooral sinds eind jaren zeventig veel aandacht te zijn geweest, maar ook in 1941 stond er in *Kruipnieuws* al een lijstje met Nederlandse namen voor korstmossen, deels volksnamen en deels NJN namen. Verscheidene keren werd er zelfs aan gedacht een aparte mossenwerkgroep op te richten (zoals in 1965, 1996 en in 2011 een Mossen- en Korstmossenwerkgroep, samen met de JNM), maar dat is tot nu toe nooit succesvol geweest.

Paddenstoelen stonden van begin af aan min of meer in de belangstelling, er werd ook regelmatig bediscussieerd of zij een rol konden spelen in de vegetatiekunde. Vanaf het eind van de jaren '70 lijkt er wat meer aandacht voor te zijn geweest. In de jaren '90 stonden ze ook sterk in de belangstelling.

Samenwerking met plantenwerkgroepen van andere jeugdbonden

De periode 1962-1989 valt op doordat de Sjocgroep over het algemeen prima draaide, en korte inzinkingen niet bedreigend waren. Wel was er meestal sprake van een kleine actieve kern van zo' 10-15 personen met veel kennis, en daarnaast veel inactieve leden. Ook is er telkens sprake van een afwisseling van goede jaren met vers kader en minder goede jaren doordat belangrijke leden oude sok werden of het bestuur niet optimaal functioneerde. De Sjocgroep was vaak een hechte groep mensen. Jarenlang, voor het laatst in 1974, waren er zelfs Sjockampen tijdens Kerst (ca 23-27 dec)!

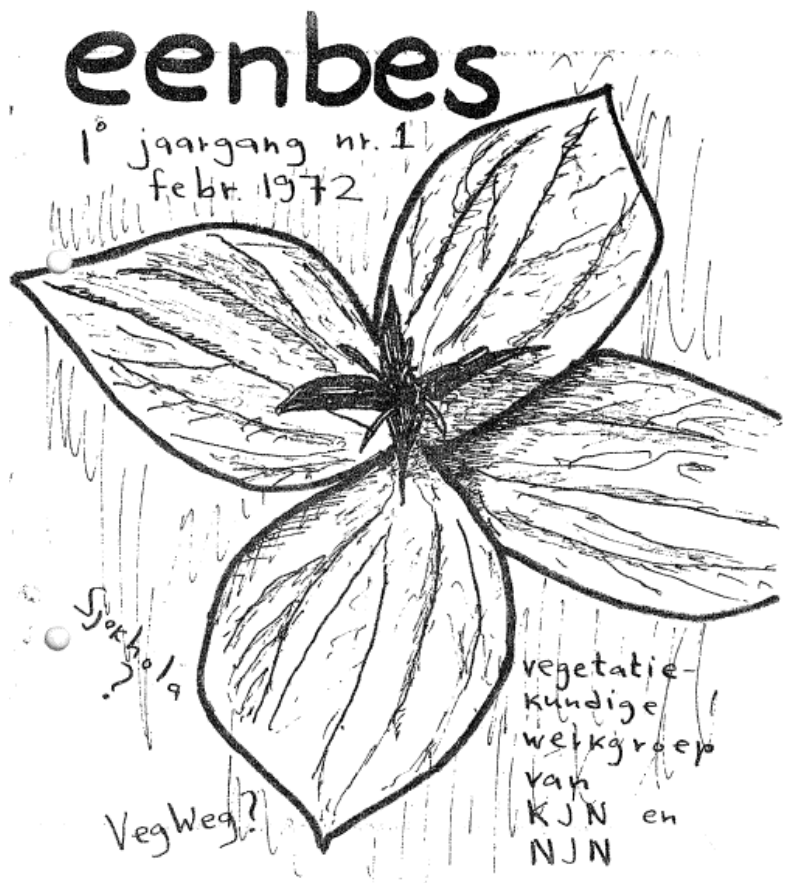

Sjocgroep-weekend, Botshol, juni 1964. (uit het boek van Coesèll)

De opvallendste veranderingen zijn de verschillende samenwerkingsverbanden met plantenwerkgroepen van andere jeugdbonden. Naast de NJN bestonden er inmiddels twee christelijke jeugdbonden. De Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie (CJN) voor protestantse natuurliefhebbers had een eigen Plantenwerkgroep (PWG), en de Katholieke Jeugdbond voor Natuurstudie (KJN) had een werkgroep voor Hogere en Lagere Planten (HoLaPla). In 1968 gingen de drie plantenwerkgroepen samenwerken, met als plan op den duur te fuseren. In 1969 kwam er een gezamenlijk blad voor mededelingen en simpele artikelen, dit droeg de naam *Driedistel*. Kruipnieuws bleef ook bestaan en werd aan alle drie de werkgroepen gestuurd. Op de ALV van de Sjocgroep eind 1969 werd het voorstel voor fusie van de drie plantenwerkgroepen echter verworpen. Het onderzoeksniveau verschilde te sterk. De Sjocgroep deed onderzoek op een aanzienlijk hoger niveau. Vooral de PWG was weinig op onderzoek gericht, maar meer educatief. Dus besloot de Sjocgroep een eigen bestuur te houden, maar wel door te gaan met het organiseren van enkele gemeenschappelijke kampen en het uitbrengen van de *Driedistel*.

Vegetatiekundige Werkgroep van KJN en NJN

Deze samenwerking verliep in 1970 en 1971 echter slecht. Meestal waren bijna alle kampdeelnemers lid van de werkgroep die het voortouw nam in de organisatie van een kamp. De PWG besloot niet verder te gaan met de samenwerking, terwijl Sjocgroep en Holapla fuseerden op een vergadering op 22/23 januari 1972. De officiële naam werd 'Vegetatiekundige Werkgroep van KJN en NJN'. Er was een motie ingediend dat de namen Sjocgroep en Kruipnieuws behouden moesten blijven, maar de indieners waren tevreden met het compromis dat alleen het blad zijn naam zou behouden. De leden mochten zelf beslissen hoe ze de naam wilden afkorten. Aanvankelijk bestonden er twee afkortingen: VegWeg en SjokHOLA (uitspraak: chocola?). Toch bleek op den duur de naam Sjocgroep weer de gebruikelijke afkortingen te zijn geworden. Het mededelingenblaadje *Driedistel* werd symbolisch vervangen door de *Eenbes*.

Bij de KJN mochten leden tot 25 jaar lid blijven, bij de NJN tot 23 jaar. Voor de Sjocgroep werd daarom de leeftijdsgrens verhoogd naar 25 jaar.

Het eerste gezamenlijke bestuur bestond uit twee NJN'ers en vier KJN'ers. De integratie verliep echter moeizaam door het hogere onderzoeksniveau van de NJN'ers. Op den duur bleken vooral NJN'ers de dienst uit te maken, en waren slechts enkele KJN'ers actief betrokken. In 1975 besloten KJN en CJN te fuseren tot de ACJN (Algemene Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie). Dat leidde tot een 'defusie' van de Vegetatiekundige Werkgroep; de KJN'ers sloten zich aan bij de PWG van de CJN. De Eenbes bleef echter het mededelingenblad van de Sjocgroep (tot 2003).

Het Sjocbestuur van 1978 concludeerde na een bezoek van twee bestuursleden aan een kamp van de PWG, dat samenwerking geen enkele zin had. Het niveau en de sfeer bij de PWG vond men teleurstellend. Datzelfde bestuur besloot in 1978 de leeftijdsgrens van de Sjocgroep, die ook na de defusie 25 jaar was gebleven, weer te verlagen naar 23, de leeftijdsgrens in de rest van de NJN. Dit kostte enkel papieren leden. Vanaf 1993 was de leeftijdsgrens in de hele NJN, dus ook in de Sjocgroep, 25 jaar.

Kruipnieuws-Wintergroen

Vanaf 1984 was er veel contact met de PWG en werden er weer combikampen georganiseerd. Er werd besloten om de tijdschriften Kruipnieuws en Wintergroen per ingang van 1985 te laten fuseren tot het tijdschrift Kruipnieuws-Wintergroen. De redactie werd steeds gedaan door één NJN'er en één ACJN'er. Hoewel de samenwerking redelijk ging, was het wel lastig dat het niveau van de Sjoccers aanmerkelijk hoger lag dan het niveau van de PWG'ers. In

1988 functioneerde de PWG (op de redacteur na) slecht, waarna de samenwerking werd beëindigd. Vanaf 1989 heette het blad dus weer gewoon Kruipnieuws.

Samenwerking met de JNM

De ACJN wijzigde zijn naam in 1989 in Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie, JNM (sinds kort heet deze jeugdbond overigens JNM - Jongeren in de Natuur). Sindsdien was er nauwelijks contact tussen Sjoc en PWG.

De laatste jaren kwamen enkele JNM'ers regelmatig op Sjockampen. Sinds 2011 organiseren we soms combikampen, dat bevalt goed. Van fusie lijkt momenteel geen sprake. Hoewel vanaf 2011 ook PWG'ers een abonnement op Kruipnieuws kunnen nemen en stukken voor Kruipnieuws mogen schrijven, lijkt er geen interesse voor Kruipnieuws te bestaan binnen de PWG. Hun eigen blad, Wintergroen, verschijnt nooit. Verder vindt een aantal PWG'ers de Sjoc te fanatiek, ze willen daarom kampen blijven organiseren die niet bij de Sjoc worden aangekondigd.

Het valt op dat de Sjoc in haar lange geschiedenis regelmatig heeft samengewerkt (met de Werkgroep Biosociologie, Holapla, PWG). Deze samenwerkingsverbanden duurden altijd hoogstens enkele jaren, waarna de Sjoc weer geheel zelfstandig werd.

Vegetatiekunde vaarwel? Metamorfose van plantensociologische werkgroep tot plantenwerkgroep

Eind jaren '80, 50 jaar nadat de Sjocgroep was opgericht, functioneerde zij nog prima volgens de oude formule. In de afgelopen 25 jaar is het doel van de Sjoc echter geleidelijk verschoven van vegetatiekundig onderzoek met behulp van vegetatieopnamen naar het vergaren van soortenkennis, door planten te determineren en over de ecologie van individuele soorten te leren. Niet dat oude generaties Sjoccers hier minder kennis over hadden (ik durf te beweren dat het tegendeel waar is), zij moesten immers ook planten kunnen herkennen om aan vegetatiekunde te doen, en ook vroeger was het een belangrijke taak van de Sjocgroep om jonge leden te leren planten op naam te brengen. Het doel van de Sjoc is dus beperkter geworden en het wetenschappelijke niveau lager. Desondanks was de Sjoc de afgelopen jaren voor NJN begrippen een succesvolle werkgroep, met enthousiaste leden. Hoe deze verandering is verlopen zal ik hieronder kort uiteenzetten.

Eind jaren '80 werd er nog actief vegetatiekundig onderzoek gedaan. Toen die generatie oude sok werd daalde het aantal leden en verminderde het aantal mensen dat in staat was serieus onderzoek te doen. Sommige actieve leden gingen voor hun studie naar het buitenland. Dat is een fenomeen waar we tegenwoordig nog steeds last van hebben, maar dat lang geleden minder algemeen was. Vanaf 1990, maar vooral in 1992/93 ging het minder goed en ontstond er veel discussie over hoe het verder moest met de Sjoc. Er werden vooral nog wat kleine onderzoekjes gedaan. Soms werd er onder leiding van leden die biologie studeerden nog vegetatieonderzoek gedaan. Men wilde meer 1-dags-onderzoekjes doen, maar dat bleek moeilijk haalbaar. De periode 1994-1997 was weer iets actiever. Maar 1998-2000 was een zware periode voor de Sjoc. De oude garde was weg, de kennis verdween geleidelijk, en bestuurlijk functioneerde de Sjoc ook niet optimaal.

In 2000 was er vers bloed in zicht, in 2001 weer een goed bestuur. Deze nieuwe generatie had echter weinig interesse in vegetatiekunde. In 2000 werd er voor het laatst aan het opnemen van permanente kwadraten (PQ's) gedaan. Een Paaskamp Zuid-Limburg in 2002 was

waarschijnlijk het laatste kamp met aandacht voor plantensociologie, onder leiding van Jos Käfer en Sjoerd Steenbergen. In Kruiptnieuws verscheen van tevoren een artikel waarin uitgelegd werd wat vegetatiekunde is en hoe men bij vegetatiekundig onderzoek te werk gaat. Op het Paaskamp werd dit door middel van een klein vegetatieonderzoek in de praktijk gedemonstreerd, vervolgens verschenen de resultaten in Kruiptnieuws.

Het mocht echter niet baten. De voorzitter van 2003, Bram Kuijper, mailde: “De aandacht verschoof steeds meer naar het overbrengen van soortenkennis, ook omdat dit de excursies wat breder toegankelijker maakte. (PQs werden over het algemeen als doodsaai ervaren).” Vegetatiekunde was dus uit de mode.

Grappig is dat het einde van de vegetatiekunde binnen de Sjoc bij benadering samenvalt met drie opmerkelijke gebeurtenissen. Ten eerste het nieuwe millennium, ten tweede het overlijden van Victor Westhoff in 2001 en ten slotte het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd (de Sjoc werd 65 in 2002). Er zijn natuurlijk ook serieuze verklaringen voor. Het kelderende ledenaantal van de Sjoc, dat samenhangt met het dalende ledenaantal van de NJN (zie het artikel ‘Leden en oude sokken’), zorgde voor minder continuïteit, kennisoverdracht en enthousiasme. Verder is vegetatiekundig onderzoek tijdsintensief, omdat een goede voorbereiding en uitwerking noodzakelijk zijn. Jongeren hebben tegenwoordig echter een druk leven; school/studie en hobby’s eisen veel tijd op.

De Sjoc lijkt in 2002 en 2003 goed te hebben gefunctioneerd. In 2004 en 2005 was het bestuur wat minder daadkrachtig. In het archief is niets bewaard gebleven uit die periode en volgens huidige leden liet de voorbereiding van activiteiten nogal te wensen over. Toch ontstond in die jaren de kiem voor een nieuwe generatie, die de Sjoc in 2006/2007 tot bloei bracht, waardoor het sindsdien één van de best draaiende werkgroepen is. 2007 lijkt een topjaar te zijn geweest, met veel jonge fanatieke leden, vijftien nieuwe leden en voor het eerst in ruim twintig jaar vier nummers van Kruiptnieuws. In 2008 gingen echter drie fanatieke Sjoccers in het hoofdbestuur (verder waren er nog twee nieuwe Sjocleden in het HB, en maar één niet Sjoccer). 2008-2010 verliepen goed, maar met weinig nieuwe leden. Vanaf 2009 ging de Sjoc weer meer aan mossen, korstmossen en bomen doen. Ook was er veel aandacht voor plantenfamilies, omdat het herkennen daarvan essentieel is bij het determineren van planten. De kennis van paddenstoelen nam echter af.

Begin 2011 halveerden het aantal excursieleiders en het aantal bestuursleden (in 2012 is het Sjocbestuur wel weer populair, deels vanwege het jubileum). Maar het ledental steeg met een factor anderhalf. Voor het eerst werd er weer wat aandacht besteed aan vegetatiekunde (zie ook het voorzitterswoordje), en op het zomerkamp werden er vegetatieopnames gemaakt in het kader van het profielwerkstuk (eindwerkstuk voor de middelbare school) van een deelnemer (zie het artikel ‘Profielwerkstuk: Kalkgraslanden in de Viroin’). Of de aandacht voor vegetatiekunde de komende jaren zal afnemen of toenemen is moeilijk voorspelbaar. Er is wel interesse voor, maar weinig leden zetten zich ervoor in. De komende drie jaar worden veel leden uit de bloeiperiode 2006/2007 oude sok, het zal dus een uitdaging worden om de kennis op peil te houden.

De naam van de S(j)o(c/k-)((iologen)groep)

De naam van de plantensociologische werkgroep van de NJN blijkt door de jaren heen nogal dynamisch te zijn geweest.

De oorspronkelijke naam was Sociologengroep, een enkele keer afgekort tot Soc. groep. In 1940 duiken in Kruiptnieuws de termen Sjokkers en Sjokgroep / Sjok-groep op. Ik heb nergens kunnen lezen hoe die naam is ontstaan. Ik heb ook een aantal oude sokken gemaaild

die in het midden van de jaren '40 lid waren, maar ook zij konden mij het niet vertellen. Joop Schaminée had echter van Nettie Westhoff (de weduwe van Victor Westhoff) vernomen dat de naam is afgeleid van sjokken, omdat de sociologen zo traag vooruit kwamen op hun excursies, waarbij ze ieder klein plantje bekeken.

Al snel duikt er echter ook een c-variant op. In het jubileumnummer Kruipnieuws 6-2 uit 1944 is er een grote variatie aan schrijfwijzen: voorzitter Gertie Jansen schreef Sjokkers en Sjokgroep, Wim Klinkenberg daarentegen Sjoccers en Sjocgroep. Wim Margadant hield het midden met sjoc-groep en sjokkers. Victor Westhoff schreef nog vooral Sociologengroep, maar ook Sjocgroep (in een artikel in Amoeba uit 1998 scheef hij zowel Sjokgroep als Sjocgroep).

Hoewel Sjoc/kgroep de omgangsnaam werd, stond er op de voorpagina van Kruipnieuws nog lang 'NJK Sociologengroep', maar vanaf de jaren '60 ook wel eens 'Plantensociologische werkgroep' en 'Vegetatiekundige werkgroep'.

Bij de fusie met de plantenwerkgroep HoLaPla van de KJN ontstonden de afkortingen VegWeg en SjokHOLA, maar deze hebben zich niet doorgezet (zie ook het artikel 'Samenwerking met plantenwerkgroepen van andere jeugdbonden').

Tot in de jaren '80 bleven Sjokgroep en Sjocgroep naast elkaar bestaan. Aan het eind van de jaren '80 wordt Sjokgroep zeldzamer, om in de jaren '90 geheel van het toneel te verdwijnen. In die tijd werd het ook steeds gebruikelijker om Sjocgroep tot Sjoc af te korten (woorden als sjocsfeer en sjocbieb werden trouwens altijd al zonder -groep geschreven). Ook begon men het woord met hoofdletters te schrijven. Tegenwoordig komen Sjoc en SJOC nog steeds naast elkaar voor.

Het werkwoord sjoccen / sjokken werd volgens mij zowel voor planten kijken als voor vegetatieopnamen maken gebruikt. Voor dat laatst gebruikte men ook de term kruipen, aangezien men vaak op de knieën moet bij het determineren. Daar is de naam Kruipnieuws van afgeleid. Verder wordt de gelijkenis met de afkorting van chocolademelk en het Engelse woord 'shock' wel eens aangegrepen voor grappen. Recent is de slogan 'SJOCeren kun je leren' in zwang gekomen, omdat de Sjoc een braaf imago heeft, dat volgens sommigen doorbroken mag worden.

Men heeft de afgelopen jaren ook wel eens overwogen om onze werkgroep Plantenwerkgroep (PWG) te noemen, aangezien die naam duidelijker weergeeft waar we ons mee bezig houden. NJN'ers zijn echter gehecht aan tradities (denken we zelf tenminste), daarom hebben we de naam in ere gehouden.

Wy, Hetty Meier,
 Chris Homburg en
 Frans Stafleu,
 Aagt Bremer en Felix v. Ooster
 stellen aan de vergade-
 ring vd. sociologengroep
 van de WJN voor, over te
 gaan tot een naamswy-
 ziging.
 Deze wyziging wordt voor-
 gesteld mede in verband
 met de resultaten vd.
 hedenavond gehouden
 enquête
 we denken om de naam
 Groep voor sjokmet sjoc

H. Meier
 Aagt Bremer
 Frans Stafleu

Een voorstel uit de periode 1940-1944 waarin 'groep voor sjok met sjoc' voor de grap(?) als nieuwe naam wordt voorgesteld.

Get Sjocced !

In the New Millennium

*Get sjocced: vijf excursies, zes
Rampen, tweemaal Kruipnieuws,
vijfmaal Eenbes.*

*Get sjocced: word lid van de
Sjoc voor slechts fl. 7,50.*

Reclame voor de Sjoc in cool Engels taalgebruik, 1999(?)

Geschiedenis van Kruipnieuws

Kruipnieuws is al 75 jaar het blad van de Sjoc! Het is interessant om te zien hoe het blad zich in die tijd heeft ontwikkeld. Zo verschilt Kruipnieuws in de eerste jaren opmerkelijk van Kruipnieuws in de jaren '70, en zeker na 2000 is het blad van gedaante gewisseld. Opvallend is dat de huidige jaargangen meer overeenkomsten vertonen met de eerste jaargangen dan met die uit de jaren '70. Hieronder beschrijf ik hoe het blad is veranderd en wat mogelijke verklaringen daarvoor zijn.

Kruipnieuws is niet ieder jaar uitgekomen, en de nummering van de jaargangen was vaak onlogisch. Dit jaar hebben we jaargang 73, maar als men altijd goed geteld had waren we nu bij 71 of 72.

Computers

Voor de jonge lezers wil ik eerst even benadrukken dat Kruipnieuws vroeger niet op de computer werd gemaakt, simpelweg omdat die toen nog niet bestond. Vroeger ontvingen redactoren vaak handgeschreven teksten, die ze vervolgens foutloos moesten proberen over te typen met een typemachine. Soms was een schrijver zo aardig om zelf al alles uit te typen, maar lang niet iedereen had een typemachine. Verder ontvingen zij tekeningen (helaas vaak minder dan gewenst) om het blad wat op te leuken. Ze moesten vervolgens alle teksten, afbeeldingen, tabellen en tekeningen door knip- en plakwerk tot één geheel voegen, en naar een drukker sturen. Soms werd Kruipnieuws ook door de redactoren zelf met een stencilmachine gedrukt. Door al dat typen, knippen en plakken was het veel meer werk dan tegenwoordig.

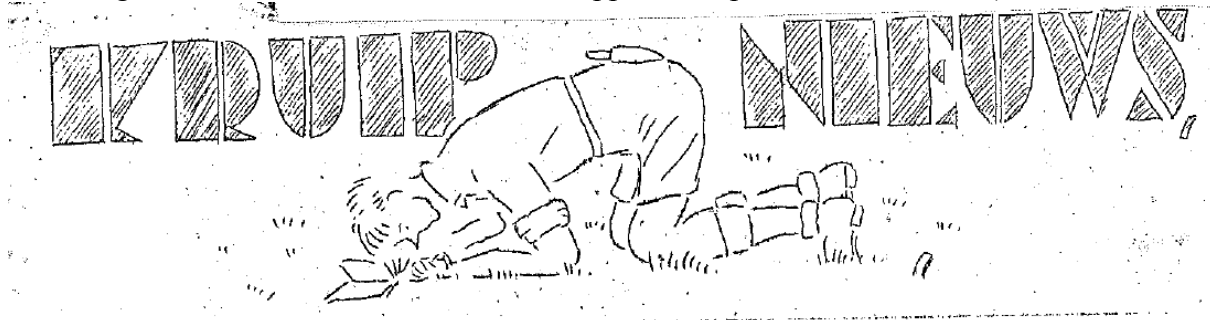
Aan het begin van de jaren '90 begon de digitalisering geleidelijk. In 1993 is Kruipnieuws voor het eerst grotendeels met behulp van computers gemaakt; opmaak en lettertype zijn opeens anders, en in de inleiding bedanken de redactoren "alle mensen die geholpen hebben met het ons wegwijs maken in die rare computers". Maar aanvankelijk werd slechts een deel van de opmaak, zoals tekst en paginanummers, met computers gemaakt. Afbeeldingen opplakken en moedervellen maken moest nog handmatig. Vervolgens werd Kruipnieuws

automatisch gestencild/gecopyprint. Pas jaren later werd al het materiaal digitaal ingestuurd en met computers geprint.

De eerste jaargangen

In een brief aan de kersverse leden van onlangs opgerichte Sociologengroep schrijft het bestuur dat ze een mededelingenblaadje wil beginnen, waarin voornamelijk vegetatieopnamen moeten verschijnen. Alle leden kunnen speciale invulformulieren bestellen bij de secretaris, daarop hun opnamen invullen, en de formulieren terugsturen. De opnamen zullen dan in de vorm van tabellen in het blad verschijnen. Dat idee is echter niet verwerkelijk; opnamen verschenen enkel als onderdeel van een artikel in *Kruipnieuws*, niet zonder bijbehorende uitleg. Overigens stonden in de eerste nummers slechts enkele opnames ter illustratie, pas in nummer vijf stonden echte vegetatietabellen. Deze werden door de jaren heen steeds groter en waren soms uitklapbaar, of werden als los vel in het blad gestopt.

De naam *Kruipnieuws* verwijst naar de gebruikelijke manier van voortbewegen bij het maken van vegetatieopnamen. “De titel was als het ware een uitdaging aan het establishment ..., te vergelijken met de betiteling die de Geuzen zichzelf gaven, of met de schertstitels die Erik Statie aan verscheidene van zijn composities meegaf.” (Victor Westhoff in het voorwoord van ‘Plantengroei in enkele Nederlandse landschappen, *Kruipnieuws* 1937-1958’).

Koptekening van het eerste nummer.

Johan Schendelaar (Joep) werd de eerste redacteur. In het voorwoord van nummer één staat: “*Kruipnieuws* wordt ’n gezellig krantje, met een gemoedelijk mengelmoesje van wetenschappelijke artikelen, verslagen, mededelingen, boekbesprekingen, nieuwe ideeën, theorieën en critiek erop, praktische resultaten en onzin. Dus helemaal niet een zéér officieel en strèng wetenschappelijk Orgaan.” Het blad moest “’n band tussen alle jonge sociologen in ons land” worden. Inderdaad was de inhoud van de eerste jaargangen divers, met serieuze en grappige artikelen, en met veel bestuurlijke mededelingen en aankondigingen van ‘uitingen’ (activiteiten zoals kampen). Hieronder een voorbeeld van een humoristisch stukje.

De bovengenoemde brief en het eerste nummer van *Kruipnieuws* staan op www.sjoc.njn.nl/geschiedenis, het is een aanrader ze eens door te lezen.

Doctoriale-amateur-opname (van onze specialen correspondent)
 Datum: 17 $\frac{1}{2}$ October 1938. Plaats: m'n daktuin. Helling: Oost, 1 $\frac{1}{2}$ graad
 Westerlengte. Hoogte: 7 M. 23 $\frac{1}{2}$ CM. boven A.P. Proefvlak: 1,3 dm².

Kruidlaag: 29 $\frac{1}{4}$ %	
Pietersalliehetum	3.2
Tutti-frutti	2.3
Frou-frou	2 $\frac{1}{2}$.-2
Lekke gummibal	X.1
Moslaag: 38%	
Peukies-mos (Fifty-fifty en Dubec-peukies-mycelium; kruisingen niet geconstateerd)	5 $\frac{1}{2}$.4
Pinda-doppen	3.2
Kiezelsteentjes	4.5
Zwerfstenen (var. Helderse zeedijk)	1.1
Waskom-mos (tandformule af te lezen)	2.3
Gerookte paling-vellen	1+.2-
Struiklaag: 23%	
Goed-opgeschoten hoofdros-associatie	2.2
Wolle (deken) gras	X.1
Gammele toilet-emmer	R.1

Lepelzwam

Conclusie: Pietersalliehetum-Peukiemosa. Nieuw voor Nederland.
 Waarvān ākte, welke overeenkomstig de wet is voorgelezen.

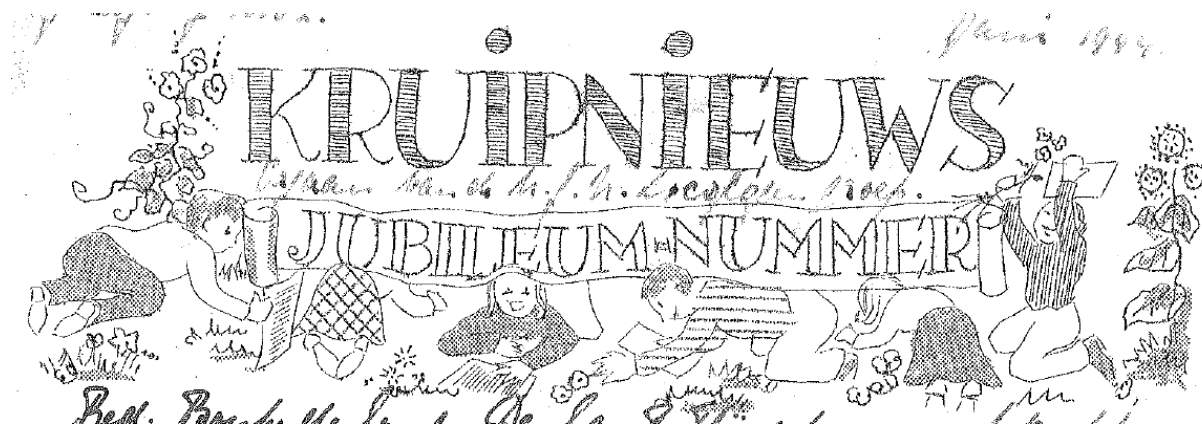

Dr. L. E. Ugenaar.

Een onzinopname uit Kruipnieuws 1-1, 1937.

Hoe Kruipnieuws steeds serieuzer werd (jaren '40 tot '70)

In de eerste decennia was er meestal geen gebrek aan kopij. Dat er soms weinig of dunne nummers verschenen lag vaak aan geldgebrek. Ook moest men nogal eens op de opmaak bezuinigen. Men kon niet alle aangeleverde kopij opnemen in het blad. Na de oorlog werden al snel vooral serieuze artikelen opgenomen, bij voorkeur "beschrijvingen van een bepaald gebied, waarbij gewezen wordt op de betrekkingen tussen flora en milieufactoren". Regelmatig waren er redacteurs, die in de inleiding vermeldden dat er naast hoogstaande stukken ook voor jonge leden toegankelijke stukken gewenst werden. Deze werden in de praktijk slechts mondjesmaat aangeleverd.

Koptekening met kruipende Sjoccers, jubileumnummer Kruipnieuws 6-2, 1944.

Begin jaren '60 ontstond er voor het eerst langdurig kopijgebrek, in 1961 en 1969 verscheen Kruipnieuws zelfs helemaal niet. In de periode 1961-1971 verscheen er gemiddeld maar één nummer per jaar (daarvoor gemiddeld driemaal), terwijl het in die tijd goed ging met de Sjogroep. Er verschenen steeds minder bestuurlijke mededelingen en aankondigingen in het blad, die werden verstuurd via nieuwsbrieven die onregelmatig verschenen. Men constateerde in 1969 dat Kruipnieuws serieuzer was geworden (ondanks regelmatige oproepen voor toegankelijke stukken), en dat slechts weinig mensen artikelen schreven.

Toch heeft men er lange tijd weinig aan gedaan het blad laagdrempelig te maken, dat hangt ook samen met de komst van mededelingenblaadjes (zie onder).

In de jaren '70 bestond het blad, dat gemiddeld tweemaal jaarlijks verscheen, alleen uit een korte inleiding van de redacteuren en vervolgens serieuze, vaak lange artikelen. Enkele keren bestond het hele Kruipnieuws uit één lang artikel, van maximaal 40 pagina's. Carel van Schaik was erom berucht dat hij veel lange, moeilijke stukken schreef. In de inleiding probeerden de redacteuren soms lezers aan te moedigen de lange stukken te lezen, aangezien ze erg interessant zouden zijn. In een nummer uit 1980 schreven de redactoren half serieus, half schertsend(?): "Het is ook nu weer gelukt een uitgave te vullen met een keur aan onderwerpen. Dat deze onderwerpen zijn behandeld door gerenommeerde schrijvers als Heinjo During, Rob de Boer en Bert Lotz, staat oi borg voor een goede kwaliteit (of dit werkelijk zo is, weten we niet, want net als jullie begrijpen wij natuurlijk ook niet waar ze het over hebben)."

Intermezzo: vreemde talen in Kruipnieuws

Namen van plantensoorten en -gemeenschappen werden in het Nederlands, het Latijn, of volgens de richtlijnen in beide talen geschreven. Op excursies gebruikt men overigens ook vaak Latijnse namen, terwijl we ons tegenwoordig meestal tot het Nederlands beperken. Vanaf 1957 tot eind jaren '80 (en sporadisch in de jaren '40) verschenen er regelmatig korte Engelse samenvattingen onder artikelen, om buitenlanders een idee te geven van de inhoud. Kruipnieuws 21-1 uit 1959 verscheen bijna geheel in het Duits; het bevatte verslagen van internationale kampen uit de voorgaande jaren in de Lüneburger Heide, en moest aan Duitse instanties worden verzonden.

Mededelingenblaadjes: Driedistel (1969-1971) en Eenbes (1972-2002)

In de periode 1969-2002 was Kruipnieuws niet het enige blad van de Sjocgroep. In een apart mededelingenblaadje verschenen bestuurlijke stukken (mededelingen, bestuursverslagen, notulen), aankondigingen van kampen (soms met veel achtergrondinformatie over het gebied of de soortgroep) en in sommige perioden simpele artikelen, die men kennelijk niet in het serieuze Kruipnieuws wilde plaatsen. Ook verschenen hierin soms humoristische stukken, hieronder een voorbeeld.

De Driedistel was een samenwerking met de plantenwerkgroepen van KJN en CJN, de Eenbes ontstond bij de fusie met de plantenwerkgroep van de KJN (zie ook het artikel 'Samenwerking met plantenwerkgroepen van andere jeugdbonden'). In sommige perioden was er een aparte redacteur voor de Eenbes, maar vaak maakte de voorzitter dit blad zelf. De Eenbes kwam drie- tot zevenmaal per jaar uit. In 2003 werd de Eenbes vervangen door een maillijst.

De sjokassociatie '73

De sjokassociatie '73 is bekeken op veertien proefvlakken, een vijftiende proefvlak zal nog worden bekeken. De lengte hiervan was nogal variabel, 2-10 dagen, soortental en lengte lijken gecorreleerd. De homogeniteit van de proefvlakken is twijfelachtig, maar we moeten het er maar mee doen. Gescoord is slechts aan/afwezigheid, hoewel dit niet een voor elke soort gelijke inhoud heeft, sommige soorten maken soms een zeer afwezige indruk.

tabel 1 presentietabel van het Carelo-meinetum '73 (nom. nov.)

Carel	V	(12)	} kensoorten
Meine	V	(12)	
Maria	lll	(8)	} trouwe begeleiders
Marja	lll	(7)	
Bart	ll	(6)	} differentierend t.o.v. overige taveermelaan15-assoc.
Peter	ll	(6)	
Joke	ll	(6)	
Pim	ll	(4)	
Heinjo	ll	(4)	} soorten uit het Pimhannomaartinion dūringii, een groep associaties uit vroeger tijden.
Maarten	l	(3)	
Han	l	(3)	
Dinie	ll	(4)	
Aat	l	(3)	} ubiquisten
Fiepie	l	(3)	
Joost	l	(3)	} restanten van het Joosto-Eriketum '72
Erik	l	(3)	
Beatrice	l	(3)	
Johan	l	(3)	

soorten in twee of minder proefvlakken signaleerd zijn weggelaten.

We zien dat de suksessie vanuit het Joosto-eriketum '72 snel verlopen is. Precies materiaal hiervan ontbreekt, maar waarschijnlijk is de suksessie verloopen via de subassociatie Carelo-beatrioetosum. Uit het Pimhannomaartinion dūringii zijn nog vrij veel, hoog gewaardeerde elementen aanwezig. Wat de volgende stap in deze sjoksuksessie moet worden is niet duidelijk. Het is interessant de relaties binnen deze associatie nader uit te werken. Gekozen is een zeer simpele maat voor correlatie, n.l. de kans dat als soort a aanwezig is, soort b er ook is P(b|a) en v.v.

tabel 2 voorwaardelijke kansen voor het aantreffen van de soorten

	ca	me	ma	ba	pe	jo	pi	he	ma	ha	di	aa	fi	jo	er
carel	1.0	.83	.67	.50	.42	.42	.42	.25	.25	.25	.25	.17	.17	.25	.25
meine	.83	1.0	.50	.50	.33	.42	.33	.50	.25	.33	.25	.17	.17	.25	.25

Artikel in een Eenbes uit 1973 waarin men deelnemerslijsten van kampen voor de gras behandelt als vegetatieopnamen, en er een plantengemeenschap van bouwt. (De tabel is slechts deels afgebeeld).

Hoe Kruiptnieuws laagdrempelig werd (jaren '80 tot nu)

In 1984 begon men het blad toegankelijker te maken voor leden met minder kennis. Er kwamen bijvoorbeeld meer artikelen over bloembioogie, er verscheen een handleiding voor het verwerken van vegetatieopnamen en de rubriek Kruiptnieuwjes zag het licht. Het was "de botanische rubriek voor zekere zeldzame, schitterende spectaculaire, kwijnende en krachtige, gewone en groteske, treurig en hoopgevende vondsten." (Henk Kloen, Kruiptnieuws 46-2, 1984.) Deze rubriek voor leuke waarnemingen bestond tot 1998 (in de tijd van Kruiptnieuws-Wintergroen heette de rubriek Kruiptgroentjes).

Nadat er in 1983 geen en in het eerste half jaar van 1984 slechts één nummer verscheen, kwamen er in de periode september 1984 tot juni 1985 maar liefst 5 nummers uit met samen 218 bladzijdes! Dat is volgens mij nooit geëvenaard. Het kwam deels doordat Kruiptnieuws en Wintergroen waren gefuseerd (zie ook het artikel 'Samenwerking met plantenwerkgroepen

van andere jeugdbonden'). De oplage bedroeg maar liefst 350! Men bedacht toen allerlei wetenschappelijk verantwoorde eisen voor de kopij, om een selectie te kunnen maken uit het grote aanbod. Maar vanaf de herfst van 1985 was er alweer een tekort aan kopij, en was men ook tevreden met simpele artikelen. Deze waren ook nodig om de PWG tevreden te houden, die het niveau van de Sjocgroep niet kon bijbenen.

In de periode 1984-1990 verschenen er gemiddeld drie nummers per jaar. Hoewel er ook veel stukjes over plantensoorten en verschenen bleef de vegetatiekunde goed vertegenwoordigd. Gedurende de periode 1991-1996 kwam er slechts ongeveer anderhalf nummer per jaar uit. Voor 1997-2001 is het gemiddelde en magere één, in 1997 en 1999 verscheen het blad niet. Vegetatiekundige artikelen waren er nog wel in de jaren '90, maar slechts enkele. Er verschenen ook redelijk wat artikelen over paddenstoelen en korstmossen. Het blad veranderde weinig van aard, maar werd steeds dunner en kwam minder vaak uit.

De achteruitgang van het Kruipnieuws zorgde voor een flinke daling van het aantal donateurs (zie het artikel 'Leden en oude sokken'). De bibliotheek van Wageningen Universiteit heeft Kruipnieuws tot 1992 (ingebonden als boeken met 3-6 jaargangen bijeen), daarna vond men het blad kennelijk niet meer de moeite waard. Ook kwam er in de jaren '90 een eind aan de traditie dat oude sokken wel eens een artikel voor Kruipnieuws schreven.

Vanaf ca. 2001, maar vooral in 2006/2007 ontstond er een nieuwe formule voor Kruipnieuws. Er waren veel jonge, overwegend vrouwelijke leden, die enthousiast laagdrempelige stukjes schreven. Het blad ging qua structuur een beetje lijken op een vrouwenblad, met diverse grappige en serieuze rubrieken, zoals 'de favoriete plan van ...', een Kruipwoordpuzzel, 'Lieve Linnaeus' (voor lezersvragen), recepten, interview met een Sjoccer, medicinale planten en zelfkaderstukjes over een plantenfamilie. Net als in de beginjaren verschenen er weer humoristische stukjes, bijvoorbeeld in de rubriek 'Vraag het aan Rozemarijn' (zie onder). Daarnaast verschenen er nog steeds artikelen over traditionele onderwerpen zoals kampverslagen, verslagen van studieonderzoeken en stukken waarin de landschapsecologie van een bepaald gebied wordt beschreven.

Na het verdwijnen van de Eenbes in 2003 kwamen er geleidelijk ook weer bestuurlijke stukken en aankondigingen van activiteiten in Kruipnieuws. Deze stukken stonden ook in de eerste jaargangen, maar zijn in de eerste dertig jaar geleidelijk geheel verdwenen uit Kruipnieuws. Nu zijn ze weer terug, uitvoeriger dan ooit; vroeger had men vaak een tekort aan geld en hield men dit soort stukjes vaak beknopt.

Deze vernieuwingen lijken het blad voor veel leden aantrekkelijker te hebben gemaakt. Door het nieuwe enthousiasme kwam Kruipnieuws de afgelopen jaren meestal viermaal uit.

Best of 'Vraag het aan Rozemarijn'

Deze rubriek is bedacht door Leonie Tijisma. Zij en Froukje Postma schreven meestal de vragen, en Fons van de Plas (op de foto verkleed als vrouw) de antwoorden.

Lieve Sjoccertjes,

Ik zal mij voor deze Rubriek even voorstellen:

Ik ben Rozemarijn, een vrouw van middelbare leeftijd die in haar roerige leven veel heeft meegemaakt, van hoge bergen vol geluk tot diepe dalen van verdriet.

Op dit moment ben ik net uit mijn winterdip, fris en fruitig genoeg om jullie jeugdige sjoccers bij te staan met al mijn wijsheid en levenservaring. Bij mij kun je altijd met al je vragen en problemen terecht!

Rozemarijn

Hoi Rozemarijn,

Op zoka heb ik een heel leuk meisje gezien, alleen ziet ze mij niet staan. Ik heb al van alles geprobeerd en ze blijft mij maar negeren. Ik wil nog één poging wagen met een grote bos bloemen. Daar houden alle sjoc-meiden toch van? Weet jij misschien welke bloemen het geschiktste zijn om een meisje te verleiden?

Groet,

een jongen die alleen voor de meisjes naar Sjoc-kampen gaat

Lieve ‘jongen die alleen voor de meisjes naar Sjoc-kampen gaat,’

De bloemen die in de herfst bloeien zijn meestal niet de bloemen waar meisjes enthousiast van worden. Toen ik nog een jong, wulps sjoc-meisje was, walgde ik er van als er in september of oktober weer zo’n jongen met herfstleuwetand, rode klaver, of nog erger, herfstschroeforchissen aan kwam zetten. Want, ‘jongen die alleen voor de meisjes naar Sjoc-kampen gaat,’ je moet beseffen dat meisjes, in tegenstelling tot de meeste ‘jongens die alleen voor de meisjes naar Sjoc-kampen gaan,’ zoals jij, zich esthetisch veel verder ontwikkeld hebben. Terwijl jij een bosje herfstschroeforchissen misschien wel mooi vindt met je – hoe zal ik het noemen – eigenaardige smaak, zal elk meisje beseffen dat de kleur van dit bosje vloekt met het najaarse landschap van rode, gele en bruine bladeren. Veel gelukkiger zal ze dan ook zijn met een bosje braakrussula’s, heksenboleten en stinkzwammen, beseffend dat deze combinatie een harmonieus geheel vormt tegen een achtergrond van bomen vol dode bladeren en ze zal de schenker rijkelijk belonen.

Weledelzeergeleerde Rozemarijn,

Ik schrijf U, omdat ik me ernstig zorgen maak over mijn dochter. Ze is net twaalf geworden en afgelopen zomer voor het eerst op zomerkamp gegaan op Skylge (meegesleept door het (ietwat aparte) buurmeisje). Ze vond het allemaal heel erg leuk, maar ze is erg veranderd. Sinds afgelopen zomer praat ze zulke rare taal.

Afgezien van 'happie eten', 'blik frontaal' en 'pitheuvelen', heeft ze het nu ook over dingen als slaapkamergeluk, zwaluwtong, hengel, venushaar en muurleeuwenbekje.

Haar schoolboeken lijken haar niet meer te interesseren (en toch haalt ze hoge cijfers). Die gebruikt ze nu om allerlei groene, slijmerige groeisels plat te maken. Waar ze dat spul vandaag haalt, geen idee; in ieder geval niet uit ons modern gestylde tuintje. Ik vrees dat ze hierin doorslaat en dat ze straks slechter gaat presteren op school. Ik ben ook bang dat ze met haar hockeytraining wil gaan stoppen, omdat ze anders dat boekje met die groene groeisels niet uit haar hoofd kan leren.

Nu dan mijn vraag, die eigenlijk uit meerdere vragen bestaat: Hoe moet ik het gedrag van mijn dochter opvatten? Heeft het iets te maken met stofjes in haar lichaam? Moet ik me echt zorgen maken of is dit van voorbijgaande aard? Zo niet, moet ik haar dan verbieden met de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie in aanraking te komen?

Met de meeste hoogachting,
de moeder van Marjolein

Beste moeder van Marjolein,

Uw dochter is natuurlijk in de puberteit, dan komen er allerlei stofjes in haar lichaam. Een ervan is om tegen haar ouders in verzet komen. Dat is een zeeeeer gevaarlijk stofje, ze gaat dan dingen doen die ze eigenlijk niet wil doen. Daarom is het handigst om haar te stoppen voordat ze er later heel veel spijt van heeft. Strak wil ze niet meer op hocky terwijl ze daar zo ver mee kan komen, en gaat ze ook geen hoge cijfers meer halen voor belangrijke vakken. Ik zou haar veel huisarrest geven dan vergeet ze vast al die rare dingen zoals muurleeuwenbekje, hengel enz. Ze zal het in het begin vast niet leuk vinden maar later zal ze er wel heel erg dankbaar voor zijn. Dat je haar hebt tegen gehouden in deze rare dingen.

Groetjes Rozemarijn

Leden en oude sokken

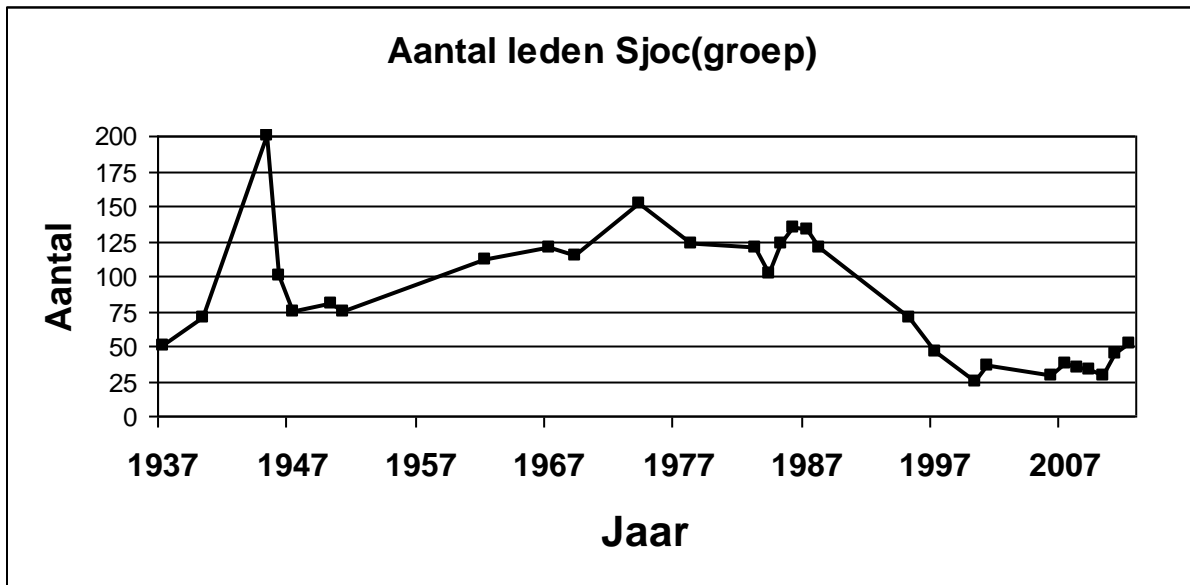
In deze bijdrage informatie over de ontwikkeling van het aantal leden en donateurs, de succesvolle vrouwenemancipatie en een kort verhaal over de rol van oude sokken.

Ledenaantal

Het aantal leden van de Sjoc hangt sterk samen met het aantal NJN-leden, het percentage NJN'ers dat lid was van de Sjoc lag altijd binnen de marge 3-15%. Het ledenaantal van de NJN steeg in de 2e Wereldoorlog van 2000 naar 3700 (de jeugd had weinig te doen, veel organisaties waren verboden), en bleef daarna tot in de jaren '60 stabiel met ca.1600-2000. Na 1970 begon het ledental geleidelijk te dalen. In het midden van de jaren '80 waren er nog 1100 leden, thans slechts ruim 500 (bron: Coesèl, 1997).

In het jaar van de oprichting van de Sociologengroep werden meteen 50 mensen lid. Tijdens de oorlog groeide het aantal leden gestaag, net als in de NJN als geheel. In 1945 werd de helft van de leden overgeplaatst naar de Botanische Commissie. De piek in de jaren '70 kan

verklaard worden door de tijdelijke verhoging van de leeftijdsgrens naar 25 jaar. Eind jaren '80 was waarschijnlijk de tijd dat het hoogste percentage NJN'ers lid was van de Sjocgroep: 10-15%. In de jaren '90 kelderde het ledenaantal, nog sterker dan dat van de NJN.

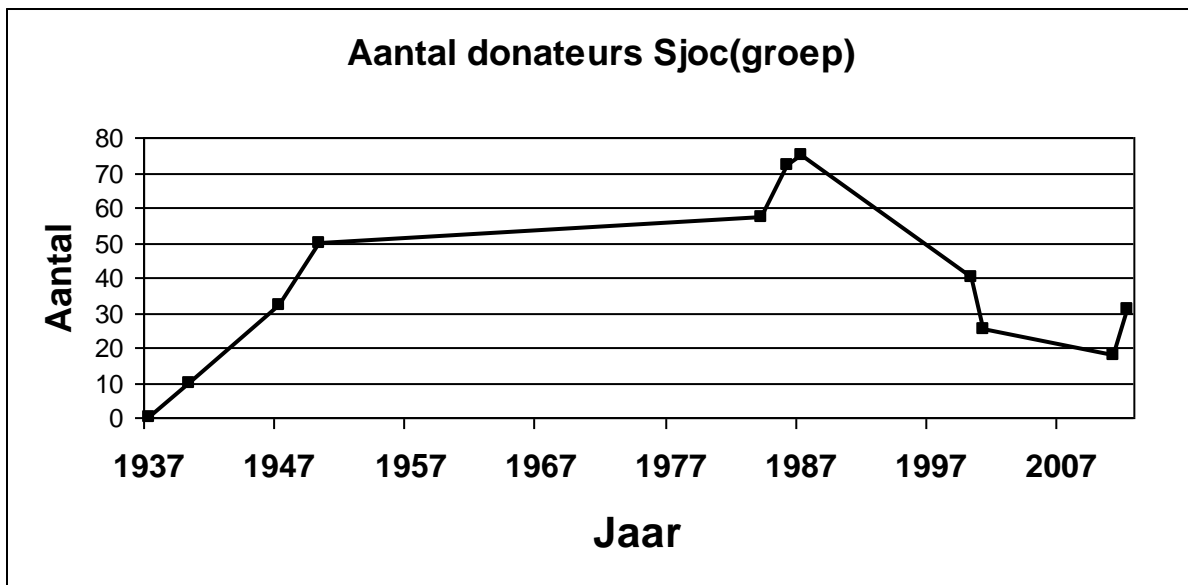
Vrouwenemancipatie

De Sjoc werd, net als de NJN, lange tijd door mannen gedomineerd. De meeste bestuursleden waren mannen, en de taakverdeling was nogal traditioneel. De voorzitter was tot het midden van de jaren '80 bijna altijd een man (behalve in de Tweede Wereldoorlog en eind jaren '50), zie de lijst met voorzitters op <http://www.sjoc.njn.nl/geschiedenis>. Vrouwen waren vaak secretaresse of penningmeester. De meeste artikelen in Kruipnieuws werden ook door mannen geschreven. Er waren echter wel ongeveer evenveel mannen en vrouwen lid; een steekproef uit de lijst van oud Sjoc-leden kwam uit op 50%-50%. Natuurlijk waren er ook perioden dat er vooral mannen lid waren, zo was in 1978 maar 30% van de leden een vrouw.

In de tweede helft van de jaren '80 waren er voor het eerst vaak vrouwelijke voorzitters en kwamen er besturen met vooral vrouwen voor. In 2000 bestond de Sjoc voor 50% uit vrouwen, dat nam toe tot 75% in 2007. Inmiddels is de vrouwelijke dominantie iets gedaald naar zo'n 62%. In de NJN als geheel is de emancipatie vergelijkbaar verlopen en lijken vrouwen en mannen op bestuurlijk gebied gelijke kansen te hebben, maar in veel werkgroepen zijn de meeste excursieleiders nog steeds mannen. De Sjoc vormt hierop één van de weinige uitzonderingen.

Donateurs

Het aantal donateurs steeg aanvankelijk snel doordat Kruipnieuws een gewaardeerd blad was. Vooral oude sokken, maar ook andere experts en instellingen hadden een abonnement. Daarna bleef het aantal donateurs langzaam stijgen, waarschijnlijk doordat de Sjocgroep minder aan de top van de plantensociologie stond, meer er wel steeds meer oud-leden bij kwamen. Voor de piek in de jaren '80 heb ik geen verklaring, het kan ook aan de wijze van administratie hebben gelegen. De daling vanaf de jaren '90 valt te wijten aan de achteruitgang van de wetenschappelijke waarde van Kruipnieuws, en aan het lage aantal nummers dat eind jaren '90 verscheen. In 2000 had de Sjoc meer donateurs dan leden, normaal ligt het ledenaantal echter duidelijk hoger. In 2012 steeg het aantal donateurs aangezien veel oude sokken bij het jubileum donateur werden.

Hulp van oude sokken

Zolang de Sjocgroep bestaat, maar volgens mij vooral in de eerste decennia, gaan er regelmatig oud-leden en soms andere experts mee om de Sjocgroep te helpen met onderzoek. Ook tegenwoordig nodigen we nog vaak experts uit om ons meer te leren over bijvoorbeeld mossen, korstmossen, paddenstoelen of vegetatiekunde. Bij de oprichting van de Sjocgroep had men zelfs besloten dat ook oude sokken lid konden worden, maar het hoofdbestuur verhinderde dat. Wel konden oud-leden altijd donateur worden en Kruipnieuws ontvangen. Hieronder twee voorbeelden van oude sokken die altijd betrokken bleven bij de Sjocgroep

Victor Westhoff

Victor Westhoff bleef zijn leven lang betrokken bij de Sjocgroep. Ten minste tot eind jaren '50 ging hij nog geregeld mee om onderzoek te begeleiden. Ook later schreef hij nog wel eens een artikel voor Kruipnieuws of gaf hij een excursie. Zelfs in 1999 heeft hij nog een excursie voor de Sjoc geleid, op een zomerkamp in Groesbeek (waar hij woonde). Ook schonk hij vaak boeken aan de bibliotheek van de Sjoc. Op 12 maart 2001 overleed hij bij een verkeersongeval. In Kruipnieuws 2001-1 verscheen een "In memoriam", geschreven door Sjoerd Steenbergen. Dit kan op www.sjoc.njn.nl/geschiedenis worden ingezien.

Peter-Jan Keizer

Peter-Jan is de oude sok die de afgelopen jaren de meeste excursies voor de Sjoc heeft geleid. Dat is geen toeval, want hij heeft veel verstand van alles wat de Sjoc interesseert: paddenstoelen, mossen, korstmossen en planten. Bovendien kan hij erg goed uitleggen. Hij was eind jaren '70 een actief lid van de Sjoc, o.a. als redacteur. Tot in de jaren '90 schreef hij nog stukken voor Kruipnieuws. Ook vernam ik dat hij in de jaren '90 vaak aanwezig was als kampouder.

Sjokgroep-weekend Beesterzwaag, november 1978. Vln Rob, Peter-Jan Keizer en Rijklof Hofman (Coèsè, 1997).

Jubilea bij de Sjoc

Hieronder een overzicht van eerdere jubilea.

1942, 5 jaar: jubileumweekend juni te Kortenhoef

1944, 5 'jaargangen' van Kruipnieuws (een jaargang liep aanvankelijk niet gelijk aan het kalenderjaar): Jubileumnummer met terugblik op eerste jaren, in te zien op de website.

1947, 10 jaar: jubileumweekend juni te Kortenhoef; Jubileum-epos door V. Westhoff staat op de website

1957, 20 jaar: jubileumweekend oktober te Arnhem met oud-leden; lezingen, excursies, praatjes over vroeger.

1962, 25 jaar: plantensociologische cursus van Prof. Gams bij Lindau aan de Bodensee

1977, 40 jaar: jubileum intern gevierd; excursie voor leden op 25 sep. met Victor Westhoff in de Nijmeegse uiterwaarden. Jubileumnummer met lange beschouwingen over plantensociologie door Victor Westhoff, Sam Segal en Carel van Schaik.

1987, 50 jaar: Jubileumpinksterkamp begin juni in Vechtplassengebied (Engelshoek), aangekondigd bij leden en donateurs, van de laatsten verschenen er weinig. Lezing van Fred Bos over vroeger. Jubileum symposium "vijftig jaar later" op 21 november 1987 in Bosgebouw Beerschoten (De Bilt), bezocht door ca. 30 oud-leden en 30 leden. Lezingen door Victor Westhoff, Ruud van der Meijden, Han van Dobben en Piet Bakker. Deze verschenen ook in een jubileumnummer dat 1988 uitkwam. In Kruipnieuws-Wintergroen 1987-1 staat eveneens een stukje over het jubileum.

1997, 60 jaar: een jubileumcommissie had grootse plannen, maar daar kwam niets van terecht. Alleen het artikel "Geboorte en eerste stappen van de Sjoc", geschreven door Victor Westhoff in 1998 in Amoeba.

2012, 75 jaar: een jubileumkamp voor leden en oud-leden op 8-10 juni te Mook en een jubileumnummer van Kruipnieuws met artikelen over de geschiedenis van de Sjoc. Voor de aankondiging is er een lijst met oud-leden gemaakt.

Boven: foto van de oude sokken bij het symposium “vijftig jaar later”. Op www.sjoc.njn.nl/geschiedenis is een bijschrift met de namen te vinden. Onder: groepsfoto bij het jubileumkamp in 2012, meer foto's staan op <http://www.sjoc.njn.nl/Fotos>.

